

Kalmerende signalen

Wat u en uw hond elkaar vertellen

Turid Rugaas

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3
Inleiding.....	4
Kalmerende signalen De levensverzekering van de hond.....	6
Wie hebben deze signalen?	8
Hoe kunnen we kalmerende signalen herkennen en gebruiken?	10
Hoofd wegdraaien	10
De ogen gebruiken	11
Wegdraaien	11
De neus likken.....	12
Bevriezen.....	12
Langzame bewegingen	13
Kwispelen	14
Speelhouding.....	15
Gaan zitten	16
Gaan liggen	17
Gapen	18
In een bochtje lopen	19
Snuffelen	21
Opsplitsen.....	23
Poot optillen	24
Markeren	24
Reactie-overdracht	25
Lachen	25
Andere signalen	26
Samenvatting.....	26
De kalmerende signalen observatie, reparatie, ontwikkeling en opgroeien	27
Observeren.....	27
Als honden hun taal missen, wat dan?	28
Wanneer gaan pups kalmerende signalen gebruiken?	28
Leiderschap en ouderschap	29
Voorbeelden uit mijn praktijk.....	31
Voorbeeld I	31
Voorbeeld II	32
Voorbeeld III	32
Voorbeeld IV	34
Voorbeeld V	34
Stress bij honden	36
Jouw eigen keuze	39
Praktische tips.....	39
Literatuur	41

Honden maken al duizenden jaren deel uit van de menselijke samenleving. Om meer te weten te komen over gedrag bij honden, zijn vele studies verricht naar groepsgedrag van wolven, de oervorm van onze huishond.

Zeer kenmerkend is dat de wolf, hoewel een roofdier, in roedelverband continue bezig is conflicten binnen de groep te vermijden. Studies hebben een groot scala aan zogenaamde kalmerende signalen opgeleverd, die wolven uitzenden en ontvangen. Turid Rugaas heeft aangetoond dat ook onze honden heel duidelijk conflictvermijdend bezig zijn. Helaas op een wijze die door ons vaak niet zo wordt geïnterpreteerd.

De auteur van dit boek, Turid Rugaas, is wereldwijd bekend om haar interpretatie van en omgang met de oersignalen die honden uitzenden en waar ze op reageren. In haar dagelijkse praktijk blijkt bovendien dat mensen kunnen leren zelf deze kalmerende signalen te gebruiken om beter met hun hond te kunnen communiceren.

Kennis van de kalmerende signalen geeft de hondenbezitter een extra dementie bij het interpreteren van de gedragingen van zijn hond en kan de basis vormen voor een stressvrije omgang tussen mens en dier.

Turid Rugaas, de bekende Noorse hondentrainer, heeft zich gespecialiseerd in hondentaal, stress en agressie bij honden en geeft lezingen en cursussen over de hele wereld.

Na het succes van het in het Engels verschenen *Calming Signals* heeft Turid Rugaas een uitgebreide Noorse versie van haar boek geschreven. Dit boek is daar een vertaling van.

Turid laat ons met andere ogen naar de hond kijken. Haar trainingmethoden zijn eenvoudig en doeltreffend. De focus op de kalmerende signalen van honden is revolutionair voor de hondentraining en heeft het begrip voor het wezen van de hond vergroot...

Een onmisbaar boek!

Voorwoord

*“Geweld brengt nooit iets goed met zich mee,
niet voor mensen en ook niet voor honden.”*

Turid Rugaas, 1999

Ik ben in 1994 voor de eerste keer met het werk van Turid Rugaas in aanraking gekomen tijdens een lezing en diapresentatie van Terry Ryan op een conferentie, georganiseerd door The Association of Pet Dog Trainers in Orlando, Florida. Soms zie je wel eens iets waarvan je direct weet dat het klopt. Op de dia's waren honden te zien die aan elkaar en aan Turid signalen gaven. Nog veel fascinerender waren de foto's van honden die antwoord gaven op signalen die Turid aan hen gaf. Ik wilde hier meer over weten.

Enkele maanden later had ik de gelegenheid Turid te ontmoeten en haar te observeren bij haar workshop tijdens een Legacy Training Camp bij Alan Bauman in Woster, Ohio. Terwijl Turid de verschillende signalen met ons doornam, was het fascinerend om te zien dat honden elkaar zo voorspelbaar antwoord geven. Plotseling “zag” ik datgene wat al die al gewoon voor mijn ogen was gebeurd. Nog intrigerender was het te horen hoe Turid voortdurend kon voorspellen hoe een hond zou reageren op bepaald gedrag of een signaal van haar. En te zien hoe zich dit keer op keer herhaalde met verschillende onbekende honden!

Thuis in Canada zijn we deze signalen gaan gebruiken gedurende onze eigen cursussen en we hebben leerlingen en hun familieleden geleerd om ze ook te gebruiken. Het begrijpen, leren en herkennen van de verschillende signalen heeft de stress en agressie op onze cursussen aanzienlijk verminderd. Het onderwijzen van hondeneigenaren is nu zeer bevredigend omdat ze leren hun honden te helpen om conflicten te vermijden. Het is fantastisch om te zien hoe zelfs hele jonge pups kalmerende signalen gebruiken. De hondeneigenaren zijn zowel verbaasd als gefascineerd wanneer de instructeurs beschrijven waar ze op moeten letten en dat het dan ook gebeurt! Onze cursussen worden steeds beter omdat wij steeds beter leren “zien”. Wanneer wij leren om duidelijker met onze hond te communiceren, wordt de relatie gebaseerd op respect en samenwerking. We worden liever, vriendelijker en geduldiger.

In 1999 accepteerde Turid mijn uitnodiging om haar werk hier in Ottawa in Canada te presenteren. In maart hield ze haar eerste weekend-seminar in Noord-Amerika. De deelnemers, het waren er bijna tweehondend, gaven haar een staande ovatie.

De kalmerende signalen zijn fundamenteel in het werken met honden. Hier op ons centrum gebruiken wij Turids werk iedere dag. Wij zijn blij dat Turid van plan is regelmatig naar Canada terug te komen...

Turids observaties zijn op de hierna volgende pagina's goed vastgelegd.
Voor wie dit boek leest: je zult nooit meer zoals vroeger naar honden kijken. Bedankt voor je belangstellingen voor dit ongelofelijk belangrijke werk!

Carolyn Clark, M.A.

Eigenaar van Carolark Training en oprichter van het
Centre for Applied Canine Behaviour in Kanata, Ontario, Canada.

COROLARK
Centre for Applied Canine Behaviour
600 Eagleson Road
Kanata, Ontario, K2M 1H4
CANADA
Carolark@igs.net

Inleiding

De grote Briard ging met een brul ten aanval. In volle vaart stormde hij op de kleine Elandhond af, die stopte, helemaal stil ging staan en haar hoofd afwendde. Slechts enkele stappen van de Elandhond vandaan stopte de Briard, verward, alsof hij niet wist wat hij nu moest doen. Dus begon hij om zich heen te kijken en deed of er niets aan de hand was. Hij snuffelde wat rond, leek helemaal niet meer naar de Elandhond te kijken en ging terug naar zijn eigenaar.

Dit gebeurde op mijn trainingsveld. De Briard was daar om te leren zich beter te gedragen tegenover andere honden. De kleine Elandhond was mijn eigen Vesla, dertien jaar oud.

Vesla in inmiddels naar de eeuwige jachtvelden gegaan. Jarenlang was ze mijn beste en meest efficiënte assistente bij mijn werkzaamheden om honden te helpen bij hun problemen met andere honden. Vesla wist altijd wat ze moest doen en het lukte haar altijd om andere honden rustiger te maken, of ze nu agressief, bang, gestresst of gewoon een beetje lastig waren. Elf jaar lang was er geen enkele hond die haar van haar stuk kon brengen. Ze was het klassieke voorbeeld van een overlever, een conflictoplossende hond met alle communicatieve eigenschappen die nodig zijn om te overleven met andere honden.

Vesla was niet altijd zo. Ze kwam bij ons als zwerfhond nadat ze enkele weken had rondgezworven. Niemand wist wie haar eigenaar was. We namen haar op met de bedoeling haar te herplaatsen, vooral omdat ze een onrustige factor in mijn eigen roedel honden was. Ze was agressief en gewelddadig. Ze vocht, maakte ruzie, ze was gestresst en onmogelijk en ik voelde er helemaal niets voor om met haar te gaan werken. Maar niemand wilde haar hebben. Met een zucht hebben we Vesla zelf gehouden om te proberen haar in te lijven in onze roedel van honden en mensen.

Het was een tijd vol beproevingen. Ze was echt de meest vreselijke hond die ik ooit in huis heb gehad. Maar stap voor stap ging het beter. Ze klom niet langer in de gordijnen of in het behang. Ik hoefde haar niet langer in huis aan de riem te hebben om de andere honden te beschermen. Ze kon mee op onze wandelingen zonder dat ze voortdurend probeerde de andere honden te bijten. Ze kon zich zelfs af en toe ontspannen.

De doorbraak kwam ongeveer driekwart jaar na haar komst. Op een dag observeerde ik de honden en zag tot mijn grote verbazing dat ze met de andere begon te communiceren. Het was hen gelukt om haar te bereiken met hun signalen en gedrag. Vesla zelf zag eruit of ze een cadeautje had gekregen. Ze liep stralend rond en probeerde het nieuwe wonderlijke hulpmiddel dat ze had ontdekt voortdurend opnieuw uit.

Toen ik eenmaal had gezien dat ze bezig was haar hondentaal terug te krijgen, probeerde ik mijn normale trainingsmethode toe te passen: prijzen en belonen voor iedere stap in de goede richting. Iedere keer dat ze neigde naar een kalmerend signaal werd ze geprezen. Ze werd met de dag beter in de omgang. En ik ontdekte tot mijn eigen verrassing dat het mogelijk was om haar taal te versterken. Daarna ging alles heel snel.

Nu ze hulp kreeg van zowel mij als mijn honden was Vesla binnen een mum van tijd een zeer sociale hond. Slechts enkele maanden later was alle agressie verdwenen en vanaf die dag tot haar dood, elf jaar later, was ze nooit meer in conflict met een andere hond. Ze had altijd volledige controle over de situatie en wist in alle omstandigheden altijd feilloos wat ze moest doen.

Door het verhaal met Vesla realiseerde ik me dat het mogelijk is om honden de taal die ze om een of andere reden zijn verloren weer terug aan te leren. Ik raakte geïnteresseerd in dit communicatiesysteem van honden onderling en werkte met probleemhonden om te zien of ze weer normale, goed functionerende, sociale honden konden worden.

In veel opzichten is dit mijn levensstijl en belangrijkste taak geworden, ook al ben ik als hondentrainer ook bezig met vele andere soorten training. Wat ik van Vesla heb geleerd heeft mijn leven verrijkt en ik begrijp honden nu beter, zie beter wat ze voelen en kan hen daardoor makkelijker helpen.

Ik voel dat ik in veel opzichten op goede voet sta met honden, dat ik met ze kan communiceren. Na deze ontdekking ben ik samen met een collega, Ståle Ødegaard, een project met betrekking tot kalmerende signalen van honden gestart. Gedurende ongeveer twee jaar hebben we honden getraind, geobserveerd en enorm veel materiaal verzameld in de vorm van video en dia's.

Dit materiaal vormt de basis voor de lezing en diapresentatie die inmiddels de hele wereld rond is geweest en het ziet er niet naar uit dat de mensen er genoeg van hebben. Ik ben nog steeds 14 tot 15 keer per jaar in het buitenland, en men wil voornamelijk de presentatie over kalmerende signalen zien, al doe ik ook andere dingen.

Dank je Vesla, voor alles wat je me geleerd hebt. Het heeft mijn leven veranderd.

*Mijn eeuwige dank gaat uit naar Velsa,
waarmee het allemaal begon,
gewoon door zichzelf te zijn.*

Kalmerende signalen

De levensverzekering van de hond

In de literatuur over wolven vinden we beschrijvingen van hun lichaamstaal, die met cut off-signalen noemt, omdat de waarnemers zagen hoe het gebruik van deze signalen agressie stopte. Deze signalen zijn al vele jaren bekend en beschreven in heel wat boeken. De schrijvers meende echter dat honden niet dezelfde eigenschappen als wolven hadden om agressie bij elkaar te stoppen (Michael Fox: Behaviour of Wolves, Dogs and related Canids) – wat hebben ze zich vergist! Honden hebben dezelfde sociale vaardigheden om conflicten te voorkomen dan wolven. Mensen die heb geobserveerd hebben, hebben dit mogelijk niet gezien omdat wolven veel intenser en directer in hun communicatie zijn. Onze gedomesticeerde honden kunnen soms zeer duidelijk en direct zijn, maar ze kunnen ook een kleinere en fijnere taal hebben – ze praten zogezegd in kleine lettertjes. Het vraagt wat meer training om deze kleine, fijne signalen te zie, vooral als je niet gewend bent ze te lezen.

Toen mijn collega Ståle Ødegaard en ik met deze signalen gingen werken, noemde we ze kalmerende signalen. Het is namelijk niet helemaal juist om ze agressie-stoppend te noemen omdat honden deze signalen in de regel al gaan gebruiken ver voordat er iets te stoppen valt. Ze worden gebruikt als pure preventie om te voorkomen dat conflicten überhaupt ontstaan.

De honden gebruiken ze vaak in een vroeg stadium om te voorkomen dat er iets gaat gebeuren. Wanneer bijvoorbeeld een hond ergens binnenkomt en daar honden of mensen ziet, komt onmiddellijk het eerste signaal om te vertellen hoe aardig hij is en dat hij niet van plan is een conflict te beginnen. Wanneer je met je hond gaat wandelen en er komt aan het einde van de straat een hond of mens jullie tegemoet, komt meteen het eerste signaal om de tegemoetkomende te vertellen dat hij geen slechte bedoelingen heeft.

De signalen worden gebruikt als preventie tegen conflicten, ver voordat een conflict is ontstaan. Ze moeten bedreigingen en problemen voorkomen, ze moeten stress en onrust, nervositeit, harde geluiden en andere onbehaaglijke dingen dempen.

De signalen kunnen ook worden gebruikt door de hond om zichzelf te kalmeren. Wanneer de hond bij de deur zit en zich zeer verheugt op de wandeling en helemaal enthousiast is, zal hij vaak gapen om zichzelf te kalmeren.

De signalen dienen om alle betrokken partijen zekerder te maken. Zoals wanneer mijn bastaardhond Saga kalmerende signalen gebruikt ten overstaan van kleine kinderen die vinden dat honden angstwekkend zijn of ten overstaan van pups die voor de eerste keer op puppycursus zijn en alles eng vinden.

Honden zijn conflictvermijdende roedeldieren.

Wanneer er conflicten ontstaan tussen ons en onze honden moeten we goed naar ons zelf kijken In bijna alle gevallen is de oorzaak daar te vinden. Honden die, op weg naar volwassenheid, gewoon de gelegenheid krijgen hun taal te ontwikkelen door samen te zijn met andere honden zullen over het algemeen sociaal goed functionerende dieren worden die het vermogen hebben conflicten op te lossen.

Wanneer de honden een deel van dit zo belangrijke communicatiesysteem missen, komt dat vaak omdat ze door mensen bestraft zijn op het moment dat ze probeerden te kalmeren, zodat ze de signalen niet langer durven gebruiken.

Soms missen ze de taal omdat ze zijn aangevallen of voorduren geplaagd door andere, misschien agressieve en gewelddadige honden, ondanks alle kalmerende signalen die ze hebben afgegeven.

Zolang ze een deel van hun taal en vaardigheden tot sociale omgang hebben gehouden proberen honden in ieder geval heel duidelijk om conflicten te voorkomen.

We gaan kijken naar deze signalen – welke signalen er zijn, hoe ze worden gebruikt en wanneer ze worden gebruikt. Je zult je hond veel beter begrijpen wanneer je je hond kunt lezen en ziet wat hij de omgeving probeert te vertellen. Je zult een betere trainer worden en een betere begeleider voor je hond. Begin met observeren op het moment dat je iets meer weet over deze kalmerende signalen – ik ben ervan overtuigd dat het je leven zal verrijken, zoals dat ook het mijne heeft gedaan.

Wanneer je eenmaal bent begonnen met het observeren van kalmerende signalen stop je nooit meer. Het wordt een levensstijl om te zien wat honden zeggen, of het nu je eigen hond is of honden die je toevallig tegenkomt.

Honden gebruiken taal en signalen voortduren wanneer ze wakker zijn, zodra er ook maar iets om hen heen gebeurt. Neem een normale dag als voorbeeld.

Je wordt wakker, hebt een beetje ochtendhumeur en doet chagrijnig tegen de hond wanneer die blij naar je toekomt om contact te maken. De hond probeert je stemming te kalmeren door weg te kijken, zich te likken of iets anders te doen.

Jullie gaan uit, en je geeft met een wat barse stem het commando ZIT omdat de hond springt en jankt bij de deur. De hond antwoordt je door zijn lippen te likken, te gapen, zich om te draaien of misschien volkomen stil te zitten tot je boosheid voorbij is.

Buiten wil de hond naar iets spannends toe en je trekt en rukt hem daar vandaan. De hond antwoordt met kalmerende signalen om je wat aardiger te maken.

Honden proberen in principe conflicten te vermijden door elkaar signalen te geven, zoals bevriezen of het aannemen van de speelhouding.

In de verte duikt een hond op en je hond begint langzamer te lopen, draait zich misschien een beetje om en snuffelt aan de grond om zeker te zijn dat de andere hond gezien heeft hoe aardig hij is. Er komt in volle vaart een dame aangerend om de bus te halen, recht op jou en je hond af. In hondentaal is dat zeer on hoffelijk en je hond antwoordt door snel aan de kant te gaan, de dame de rug toe te keren of een ander kalmerend signaal te geven.

Zo zouden we een hele dag door kunnen nemen met alles wat een hond aan goed en kwaad tegenkomt. Ze antwoorden ons en elkaar; wanneer een hond een signaal geeft wordt er verwacht dat er een antwoord komt. Precies zoals wanneer wij hallo zeggen en behoorlijk beledigd zijn wanneer de betrokkene gewoon langs loopt zonder iets te zeggen.

Wanneer je naar de hond toegaat, over hem heen buigt, hem vasthoudt, boos tegen hem praat, zogenaamd dominant in stem en gedrag bent, wanneer we op elkaar vitten en ruzie maken, wanneer gezinsleden jammeren en huilen, wanneer kinderen wild spelen, wanneer we de hond niet met rust laten wanneer die dat wil – en in vele, vele andere situaties, zul je een signaal van de hond krijgen dat jou of jullie moet kalmeren. Een signaal dat je minder boos, minder druk maakt al naar gelang de situatie.

Soms komen de signalen in kleine bliksemsnelle bewegingen zodat het moeilijk is om ze te zien. Soms worden ze enkele seconden aangehouden zodat je de kans hebt te zien wat er gebeurt. Met wat training wordt het makkelijker voor je om zelfs kleine flitsen van een lik of een hoofdbeweging te zien.

Alles wat nodig is, is een beetje training en natuurlijk moet je ook weten waar je op moet letten.

Wie hebben deze signalen?

De voorvaders van de hond, zo'n 10.000 tot 15.000 jaar geleden, beheersten deze signalen door natuurlijke selectie omdat het zo veel te maken had met de overleving van de roedel. Een roedel kan niet overleven wanneer ze voortdurend ruziën en vechten.

Onze honden hebben deze signalen geërfd. Alle honden over de hele wereld hebben de signalen, ongeacht ras, grootte, kleur of vorm. Het is een echt universele taal.

Honden die elkaar niet kennen, lopen zelden recht op elkaar af.

Dat betekent dat honden van over de hele wereld met elkaar kunnen communiceren wanneer ze elkaar tegenkomen. En dat betekent ook dat je met honden kunt communiceren in andere werelddelen. Wanneer je een hond importeert uit Azië of Afrika weet je zeker dat deze hond je andere honden zal begrijpen en ook begrepen wordt. Het is bijna magisch!

Enkele rassen gebruiken bepaalde signalen vaker dan andere, omdat dat beter past bij het uiterlijk dat ze hebben. Het is namelijk makkelijker voor een hond met veel haar voor zijn ogen om zich te likken of om te draaien om begrepen te worden, dan om zijn ogen te gebruiken zoals andere rassen vaak doen. Zo kan een hond bijvoorbeeld stoppen en stil gaan staan, het hoofd afwenden en zich likken, terwijl de hond die hij tegenkomt een bocht maakt, langzaam gaat bewegen, aan de grond ruikt en ervoor zorgt zijn zijkant naar de tegemoetkomende hond te richten. Is er een derde hond ter plekke, gaat die misschien zitten gapen of hij gaat liggen. Een vierde neemt misschien een stok in zijn bek en loopt daar mee rond. Honden kunnen verschillende dingen gebruiken, maar ze begrijpen elkaar omdat deze taal hun eigen taal is. Ze hebben de taal geërfd van hun voorvaders die meesters in overleven waren, onder andere door rust en vrede binnen de roedel te bewaren zodat ze hun krachten konden gebruiken voor de jacht en eten in plaats van voor onnodige en destructieve conflicten binnen de roedel.

Het repertoire van een hond kent ook wat wij dreigementen noemen, of afstand vergrotende signalen. Dit zijn tanden laten zien, grommen, blaffen, uitvallen, snappen en hebben tot doel het onprettige op afstand te houden, het af te schrikken.

Wat honden bedreigend vinden aan ons mensen is onder andere boosheid en agressie. Het feit dat we recht op ze af lopen, dat we ons over hen heen buigen, het aanstaren, hen vasthouden en dergelijke.

Een hond zal in eerste instantie proberen te kalmeren, wanneer de dreiging niet te plotseling komt, zoals bijvoorbeeld wanneer een kind struikelt en op een slapende hond valt.

Lief bedoeld, maar de hond vat dat in eerste instantie niet zo op

Wanneer wij in de buurt van honden zijn hebben we altijd een keuze: we kunnen ons dreigend opstellen en daarmee vijandig, of kalmerend en daarmee vriendelijk. Deze keuze hebben we altijd, en wat we kiezen heeft consequenties voor onze relatie met de desbetreffende hond. Wanneer je je dreigend opstelt, zal de conflictvoorkomende hond proberen je te kalmeren. Als dat niet lukt, zal hij proberen je af te schrikken. Waarom zouden we ons in vredesnaam dreigend gedragen naar een hond toe? Er is geen reden voor en ook geen enkele verontschuldiging.

Over welke signalen hebben we het eigenlijk?

We kennen zo'n 28 à 29 signalen. Sommige daarvan zijn dubbel, dat wil zeggen dat ze in bepaalde situaties voor iets anders dan kalmering worden gebruikt. Sommige zijn supersnel, sommige duren wat langer. Zoals gezegd, het vraagt wat tijd en ervaring voordat je alles leert zien, maar het is het werk en de tijd zeker waar. Je zult in staat zijn om te zien wat je hond voelt, wanneer je moet ingrijpen, wanneer je je hond uit situaties moet helpen en veel meer.

Of zoals een leerling ooit tegen me zei: We zijn thuis zo aardig tegen elkaar geworden omdat we niet willen dat onze hond onzeker wordt door ons geruzie. We hebben het nog nooit zo prettig en gezellig gehad.

Het lezen van hondentaal kan grote consequenties hebben!

“De sociale dynamiek in een roedel wolven wordt vaak gebruikt als model voor de interactie tussen hond-hond en hond-mens. Ik heb hondmensen (en ook wolvenmensen) gezien die verstrikt geraakt waren in het idee dat ze altijd een hogere rang moeten behouden met behulp van agressieve methoden. Ze dachten dat ze alleen de keuze hadden tussen het dier met geweld te domineren of zich te onderwerpen aan het dier. Aan deze benadering kleven twee nadelen. Ten eerste kan agressie uiteindelijk escaleren en ten tweede is de keuze tussen afgedwongen dominantie of onderwerping niet het enige mogelijke alternatief, niet voor wolven, niet voor honden en ook niet voor mensen.

Met wat zij ‘kalmerende signalen’ noemt, gebaseerd op het expressieve gedrag van honden, introduceert Turid Rugaas een andere keuze voor trainers en hondeneigenaren. Een keuze die de relatie tussen mensen en hun honden tussen honden onderling zal verbeteren.”

Veel honden vinden een camera eng en zullen wegstaren of het hoofd afwenden. Let er maar eens op.

Hoe kunnen we kalmerende signalen herkennen en gebruiken?

We gaan nu kijken naar de signalen en hoe je kunt leren om ze te herkennen.

Hoofd wegdraaien

Dit signaal kan als een snelle beweging komen. De hond kan zijn hoofd naar de zijkant draaien om naar de andere kant te kijken of de hond kan zijn hoofd langere tijd naar de zijkant gedraaid houden. De ene keer is de beweging nauwelijks zichtbaar, de andere keer wordt het hoofd bijna overdreven naar de zijkant gedraaid. Het is geheel afhankelijk van de hond en de situatie waarin deze verkeert.

Je hond kan deze hoofdbeweging gebruiken wanneer er een andere hond aankomt. Misschien komt de andere hond iets te snel of te recht op hem af, of misschien gaf hij eerst zelf al wel een kalmerend signaal waarop je hond antwoord moet geven. Je hond kan zijn hoofd ook wegdraaien wanneer je over hem heen of naar hem toe buigt, wanneer je hem optilt, klopjes geeft op de kant die het verst van je vandaan is en vele andere soortgelijke situaties. Hij staat misschien helemaal stil, maar draait zijn hoofd weg en dat is om je te vertellen dat hij zich onbehaaglijk voelt in de situatie waarin hij zich bevindt.

Je kunt dit signaal heel effectief zelf gebruiken. Wanneer een hond zich onzeker gedraagt of kalmeren de signalen geeft wanneer je hem nadert, kun je je hoofd wegdraaien. Een hond die zich plotseling te dicht bij je bevindt zal misschien keffen of grommen. Draai je hoofd weg, dat merkt hij. Het betekent dat je geen bedreiging vormt.

Wanneer twee honden elkaar tegenkomen zul je vaak kunnen zien dat ze beide een of meerdere malen het hoofd wegdraaien, voordat ze elkaar gaan begroeten – waarbij ze dan weliswaar niet meteen recht op elkaar af gaan, maar wel met meer vertrouwen in elkaar.

Wanneer je de camera tevoorschijn haalt en een foto van je hond wil nemen, recht van voren, zul je bijna altijd een foto krijgen van een hond die naar de zijkant kijkt – de hond moet de camera kalmeren.

Een duidelijk voorbeeld van een hond die wegstijkt wanneer een andere hond nadert

Een enkele keer is de hoofdbeweging helemaal of bijna helemaal verdwenen, maar dan laat de hond zijn ogen van de ene naar de andere kant glijden. Dat zal bijvoorbeeld gebeuren wanneer je je hond vasthoudt en hem de mogelijkheid ontnemt zijn hoofd weg te draaien.

Een andere keer zal een hond alleen zijn ogen gebruiken omdat hij zo'n enorme dreiging voelt dat hij ervoor kiest te bevriezen in de houding die hij dan heeft – of hij nu zit, ligt of staat. De hond kan in dergelijke situaties niet alleen zijn ogen van de ene naar de andere kant laten glijden, maar ook zeer sterk met zijn ogen knipperen. Soms zal hij alleen maar knipperen en zijn ogen helemaal niet heen en weer laten gaan.

Je kunt zelf al deze mogelijkheden gebruiken om te kalmeren. Heb je om de een of andere reden problemen met het draaien van je hoofd, of zoals mij wel eens vaker gebeurd is, dat je plotseling recht tegenover een hond staat die in de verdediging is en al waarschuwend gromt als je alleen maar je hoofd gebruikt. Dan kan knipperen een goed alternatief zijn.

Voorbeeld:

Mijn Collie Ulla was erg goed in het kiezen van alle kleine signalen die andere honden gaven. Ik zag haar een aantal malen kwispelend en vriendelijk reuen bejegenen die er echt dreigend uitzagen. Ze liepen recht naar haar toe op een manier die er in andere gevallen voor gezorgd zou hebben dat ze hen op dezelfde manier zouden bejegenen. Maar omdat ze als bezetenen knipperden of hun ogen heen en weer lieten gaan, accepteerde ze dat ze recht op haar afkwamen in plaats van in een bocht, wat natuurlijker zou zijn geweest. Het kleine signaal met de ogen was alles wat ze nodig had om het signaal op waarde te schatten.

De ogen gebruiken

Dat kan ook betekenen dat de blik wordt afgekort, zoals wij dat noemen. Dat wil zeggen de oogleden laten zakken. Niet staren, maar de blik zachter maken. Dit is iets waarop je kunt letten wanneer je 'oogcontact' traint.

Ga niet op ooghoogte met je hond staan of zitten, zodat het oogcontact te direct en bedreigend wordt. Blijf bijvoorbeeld rechtop zodat je blik wordt verkort en zacht naar beneden naar de hond wordt gericht. Dit geldt natuurlijk ook voor zaken zoals een hond optillen en hem dwingen je recht aan te kijken. Of wanneer hij op een tafel staat voor onderzoek of iets dergelijks. Niet recht aankijken, maar gebruik een van de dingen die we hier hebben genoemd. De hond zal in een dergelijke situatie vaak zijn hoofd wegdraaien, zijn blik weg laten glijden of andere signalen geven. Let op wat je hond zegt.

Wegdraaien

De zijkant of rug naar iemand toedraaien is een sterk kalmerend signaal. Vaak zal een hond eerste een ander signaal gebruiken en wanneer dat niet voldoende werkt, zal hij zich wegdraaien. Honden gebruiken dit bijvoorbeeld vaak wanneer iemand onverwacht of te snel opduikt. Dan kun je maar beter het zekere voor het onzekere nemen.

Je hond zal dit signaal in veel situaties gebruiken. Wanneer een andere hond te gehaast en snel op hem af komt. Wanneer jij boos wordt en agressief overkomt of wanneer jij op de hond afgaat met de duidelijke bedoeling hem te bestraffen of vervelend te zijn. Wanneer jonge honden oudere honden plagen, is het meestal zo dat de oudere hond zich wegdraait. Wanneer je aan de riem rukt en op je hond moppert, zal hij zich afwenden om je te kalmeren. Hij gebruikt deze signalen helemaal niet om dominantie of leiderschap te laten zien - hij probeert zo goed en zo kwaad als het kan een conflict te vermijden.

Rechts de showring. Ronja haat keuringen en laat dat hier ook duidelijk blijken. Ze gaat zitten en draait het hele spektakel de rug toe.

Je kunt dit signaal zelf gebruiken om je eigen hond of die van anderen te kalmeren. Wanneer een hond duidelijk bang voor je is, draai dan weg. Voelt de hond zich door je bedreigd, laat hij zijn tanden zien, gromt, blaft of valt hij uit – draai dan weg. Als een hond erg blij en opgewonden is en tegen je opspringt – draai je rug naar hem toe en het springen zal snel over zijn.

Voorbeelden:

Julius, een Tibetaanse Mastif, draaide eerst zijn hoofd, vervolgens zijn zij en tenslotte zijn rug naar een zeer boze herder teef toe. De eerste signalen werkten niet, dus hij maakte ze steeds sterker. Pas toen hij haar zijn rug toedraaide, werd ze kalmer.

Gino, een Doberman, hield niet van jongetjes omdat hij ooit door ze geplaagd was. De eigenaar leerde de jongens om op straat hun rug naar Gino toe te keren. Na verloop van tijd kwam Gino zelf naar hen toe en werden ze vriendjes.

Wanneer je hond opspringt en lastig doet, keer hem je rug toe. Wanneer je een andere hond ontmoet, die angstig of onzeker is, keer hem je rug toe.

Wanneer een hond net doet of je er niet bent, is dat meestal omdat hij niet zeker van je is. Probeer de hond niet bij je te lokken. Kijk weg, draai je weg en de hond zal naar je toekomen.

De neus likken

De hond likt met een snelle beweging van de tong langs zijn lippen, soms helemaal tot aan zijn neus. Dit gebeurt vaak zo snel dat het bijna niet mogelijk is om te zien, wanneer je niet onafgebroken je ogen op de hond gericht houdt. De hond gebruikt dit signaal vaak wanneer hij een andere hond ontmoet, vooral wanneer deze hond dichterbij komt.

Je eigen hond kan het ook gebruiken wanneer je over hem heen buigt, hem vastpakt, op strenge toon tegen hem praat en in vele andere situaties. Sommige honden gebruiken dit signaal meer dan andere, maar begrijpen doen ze het allemaal.

Het is mogelijk dit signaal zelf ook te gebruiken, door je lippen af te likken, of alleen het puntje van je tong te laten zien. Maar misschien vind je het niet prettig dat te doen.

Voorbeelden:

Ik boog me over Vesla heen om haar oren schoon te maken. Ze keek weg en likte haar neus.

Toen ik mijn positie een beetje veranderde en minder dreigend overkwam, kon ik haar oren schoonmaken.

De dierenarts bukte om Ulla op tafel te tillen. Ze likte langs haar neus.

Rocky zag een eindje verderop een andere hond aankomen. Hij stopte, draaide zijn hoofd af en likte meerdere malen zijn neus.

Omdat je je vaak achter en ook een stukje hoger dan de hond bevindt, is het niet gemakkelijk dit kleine signaal te zien. Maar door in de praktijk veel te observeren zul je zien hoe snel het komt.

Dit signaal wordt hier duidelijk gegeven.

Bevriezen

Je hond kan bevriezen in staande, zittende of liggende houding en zich volkomen passief opstellen om iemand te kalmeren. Twee reuen die elkaar tegenkomen zullen zeer voorzichtig zijn met wat e doen om de kans op een conflict niet te vergroten. Ze zullen vaak langzame bewegingen gebruiken en stokstijf stilstaan in een 'bevroren' positie tot een van beide zich verwijderd.

Voorbeeld:

Lorry, een kleine Whippet, wordt begroet door een grote herderreu. Lorry stond absoluut als aan de grond genageld tot de andere hond klaar was met snuffelen en verder liep. Toen kon Lorry zich weer bewegen.

Wanneer je boosheid of agressie toont wanneer je je hond bij je roept, zul je wel eens meemaken dat je hond volkomen stil blijft staan of zitten op de plaats waar hij was. Het lijkt dan ook net of hij je helemaal niet gehoord heeft. En alweer: dit heeft niets met dominantie of koppigheid te maken – je hond probeert gewoon jouw agressie te kalmeren. Stop je eigen gedrag en ga over op een andere tactiek. Wees vriendelijk, beweeg je zelf weg en stop met je dreiging – je hond zal komen.

Voorbeelden:

Een zeer ambitieuze man kocht een hond om daar gehoorzaamheid mee te gaan doen. Hij begon met hoge verwachtingen aan de training en gebruikte veel correcties. Op een dag trainde hij het commando 'hier' met de jonge hond. Die ging zitten, keek weg en verroerde zich niet langer. Helaas werd de hond vervolgens bestraft voor ongehoorzaamheid.

Tijdens een trainingssessie waarbij jonge honden geleerd werd op de plaats te blijven liggen, wat op zich al moeilijk genoeg is voor een jonge en levendige hond, stond een van hen op om een van de andere hond te gaan begroeten. De eigenaar werd boos en schreeuwde. De hond stopte onmiddellijk en ging doodstil liggen. Hij kreeg vervolgens op zijn donder omdat hij zo eigenwijs was.

Gedurende het trainen en omgaan met honden ontstaan veel misverstanden en onnodige problemen omdat de eigenaar niet begrijpt wat de hond doet wanneer hij 'bevriest'.

Overduidelijk en heel rustig wegstaren van de bedreigende camera.

Langzame bewegingen

Snelle bewegingen werken dreigend, langzame bewegingen hebben een kalmerend effect. De ene keer vermindert je hond zijn vaart slechts een beetje, de andere keer gaat hij echt zo hard op de rem dat er nauwelijks nog beweging te zien is. En soms stopt hij helemaal.

Langzame bewegingen worden veel gebruikt wanneer je hond een andere hond in het oog krijgt. Let de volgende keer dat je de hond uitlaat maar eens op wanneer hij plotseling langzamer gaat lopen. In plaats van op de hond te mopperen, aan de riem te trekken of nog erger, aan de riem rukken, moet je eens om je heen kijken. Wanneer er iemand aankomt waarvan je hond vindt dat hij die moet kalmeren, laat dat dan gebeuren. Het kost je alleen een beetje observatietijd en begrip.

Je hond gaat in veel situaties waar je misschien niet eens over nadenkt langzaam bewegen. Wanneer je de hond roept en je stem is boos, geïrriteerd of met men 'dominant' noemt, zal de hond in de meeste gevallen ogenblikkelijk zijn vaart verminderen om je te kalmeren.

Wanneer je behendigheid met je hond doet en zo gedreven bent om je hond zo snel mogelijk met je mee te krijgen dat je gaat springen, met je armen zwaait en zelf erg actief wordt, zul je vaak ervaren dat je hond zijn tempo vermindert en steeds langzamer gaat lopen. Niet om je te pesten, zoals je misschien denkt, maar omdat hij je drukke bewegingen wil kalmeren.

Wanneer er veel honden bij elkaar zijn en er is er een erg wilde hond bij of een hond die veel te snel rond rent, zie je in de regen dat een van de andere honden bijvoorbeeld zijn vaart zal minderen of misschien helemaal zal stoppen om de anderen te kalmeren.

Wanneer je merkt dat een hond op jou reageert, trap dan op de rem en ga onmiddellijk langzamer bewegen. Of beweeg je zelfs hij de hond vandaan, ga in ieder geval niet recht op de hond af.

Je kunt ook in een ander verband langzame bewegingen krijgen. Wanneer je bijvoorbeeld gehoorzaamheid traint, zal een strenge, bevelende stem er heel vaak toe leiden dat een af-oefening een vreselijke ervaring wordt. Het strenger de toon van je stem, des te langzamer de hond af zal gaan. Uiteindelijk wordt een goed oefenmoment zo helemaal verpest. Je kunt de hond tegen zijn zin af laten gaan en denken dat je hebt gewonnen, maar een goede oefening wordt het zo nooit.

Voorbeeld:

In het park riep de eigenaar Candy voor, wanneer hij naar huis wil. Candy begon naar hem toe te lopen toen er plotseling een aantal andere honden tussen haar en haar baas opdook. Ze verminderde onmiddellijk haar tempo, begon te snuffelen aan de grond en stopte zelfs helemaal tot ze de andere drie honden had gekalmeerd. Vervolgens liep ze vrolijk naar haar eigenaar terug, die haar beloofde en blij was.

Natuurlijk. Want Candy had zich perfect gedragen al hond, door te komen en door de honden die opdoken te kalmeren. Wanneer ze recht op hen af was blijven lopen, had ze een conflict kunnen veroorzaken en misschien wel zoiets ernstigs als een vechtpartij.

Vaak is dit ook de manier waarop honden een gevecht beginnen. De eigenaar laat de hond bijvoorbeeld de deur of de auto uitrennen en van pure opwinding loopt de hond recht op een aantal honden af dat al ter plekke is. De andere honden laten weten dat deze benadering te heftig was, ze raken allemaal opgewonden en dan heb je een vechtpartij.

Wanneer ik in de buurt van een hond ben die angstig of onzeker is, of die laat blijken de situatie niet helemaal onder controle te hebben, beweeg ik me altijd erg rustig. Soms misschien zelf heel erg langzaam. Des te langzamer, des te kalmerender je overkomt. Honden reageren sterk op tempo.

Kwispelen

Wanneer een hond kwispelt hoeft dat helemaal niet te betekenen dat hij blij is. Zeker niet wanneer er gekwispeld wordt in combinatie met signalen die iets anders vertellen. Bijvoorbeeld wanneer de hond bang, onzeker, boos of gestresst is, betekent kwispelen in eerste instantie dat je hond jou, zichzelf of wat het ook is probeert te kalmeren. Je zou zelfs kunnen beweren dat kwispelen een 'witte vlag' is, een verzoek om genade – een kalmerend signaal dus.

Dit is een signaal dat door mensen natuurlijk moeilijk te gebruiken is, maar gelukkig is er een heel arsenaal signalen die voor ons veel gemakkelijker zijn.

Voorbeelden:

Riesenschnauzer Lobo stond achter in de auto. Toen zijn eigenaar met boze blik en houding recht op hem afliep, ging Lobo wegkijken, snuffelen aan de autovloer en kwispelen.

In de speelhouding om te kalmeren.

Speelhouding

Door de voorpoten zakken in geborgen positie is heel vaak een uitnodiging om te gaan spelen. Daarom noemen we het ook de speelhouding. De hond zal dan meestal heen en weer bewegen en zich uitnodigend gedragen.

Soms zie je echter dat je hond door zijn voorpoten zakt en stil staat, of misschien gaat hij een keer omhoog en dan gelijk weer omhoog. Misschien is er dan iets om hem heen dat hij wil kalmeren.

Dat kan een andere hond zijn, het kan een voorwerp zijn of een ander dier. Wanneer mijn paarden vlakbij het hek staan, gaan veel honden die langs de paardenwei lopen, in de speelhouding. Vooral wanneer de paarden zich omdraaien en naar de hond kijken.

Zelf kun je iets dergelijks gebruiken door je armen ("voorbeneden") naar beneden uit te strekken.

Voorbeelden:

Een angstige en bange St. Bernhardhond die bij mij was voor een training, verstopte zich meestal achter zijn eigenaar wanneer hij een andere hond zag. Toen ik Vesla losliet, had ze gelijk in de gaten hoe bang hij was. Nadat ze erg langzaam had gelopen terwijl ze wegkeek, kon ze zo dichtbij komen dat hij niet probeerde zich te verstoppen. Vesla ging vervolgens in speelhouding en bleef zo enkele minuten staan tot de bange hond opeens op dezelfde manier antwoordde.

De kleien Chihuahua Pip was bang voor grote honden. Toen mijn Saga eraan kwam, ging Pip in de speelhouding. Saga antwoordde door haar tempo te verminderen, en langzaam in een boog rond Pip te lopen met haar hoofd afgewend.

De Rottweiler Prins ging in speelhouding tot hij een angstige Golden Retriever tegenkwam en stond zo enkele minuten tot de andere zich veel beter in de situatie voelde.

Soms zie je dat volwassen honden de speelhouding gebruiken ten opzichte van een angstige pup. Ze zijn misschien niet echt geïnteresseerd in spel, maar het heeft een rustgevend effect en wordt gebruikt als kalmerend signaal.

Gaan zitten

Soms gaat de hond gewoon zitten, maar soms, om een groter effect te sorteren, keren ze (je) ook nog de rug toe voor ze gaan zitten.

Voorbeelden:

Een combinatie die op training kwam, zou laten zien wat ze zoal beheerste. De eigenaar kwam met een vreselijke stem in en zei 'zit' tegen de hond. De hond draaide rond en keerde zijn eigenaar de rug toe voor hij ging zitten. Ik kreeg de eigenaar zo ver om het zitcommando op normale toon te gebruiken om de agressie, waarop de hond reageerde, weg te halen. De hond ging vervolgens keuring zitten zonder zich weg te draaien.

Een enorme Malamut-rue kwam een kleine Terriërpup tegen op zijn wandeling. Beide waren aangelijnd, maar de pup vond de grote hond raar en vertoonde alle tekenen van angst. De Malamut ging met zijn rug naar de pup toe zitten. Hij bleef rustig zitten en wierp af en toe een blik over zijn schouder. Uiteindelijk ging de pup naar hem toe om aan zijn achterkant te snuffelen.

Honden gebruiken kalmerende signalen ook om zichzelf te kalmeren. Hier het gaan zitten en wegstaren.

Je kunt dit signaal eenvoudig zelf gebruiken. Als je eigen hond of een andere hond onzeker, gestresst, onrustig of iets dergelijks is of jankt en piept, ga dan zitten en ontspan je. Lees de krant, kijk TV of ga gewoon zitten. Dat heeft een ongelooflijk kalmerend effect.

We gaan wel eens met een hele club een wandeling maken en dan raken de honden misschien een beetje opgewonden door het spel en het samenzijn.

Ga zitten en lijk de hond bijvoorbeeld aan, zodat hij niet rond kan blijven lopen. Negeer de hond, blijf rustig zitten en dan wordt alles vanzelf tamelijk snel weer rustig.

Mijn leukste ervaring in verband met gaan zitten met de rug naar iets of iemand toegekeerd, was de keer dat Saga mij hielp met sneeuwruimen bij de voordeur. Er komen daar maar zelden honden, dus we waren eigenlijk zeer verrast toen er opeens twee vreemde honden met hun eigenaar aan de rand

van het bos opdoeken. Ze kregen Saga in het oog en begonnen hard te blaffen terwijl ze in volle vaart op haar afrenden. Saga draaide hen onmiddellijk de rug toe en ging zitten. Ze waren zo heftig in hun gedrag dat ze het maar beter vond om duidelijk te zijn. Ze verminderden onmiddellijk hun tempo en kwamen langzaam naderbij. Toen ze bij Saga aankwamen, die gewoon bleef zitten, begonnen ze te snuffelen voor ze naar hun eigenaar terugkeerde. Toen ze weg waren kon Saga mij weer verder helpen met sneeuwruimen.

Gaan liggen

Hierover bestaan een aantal misverstanden. Gaan liggen en je buik tonen kan in sommige gevallen onderwerping genoemd worden.

Gaan liggen, een krachtig signaal.

Gaan liggen met je buik op de grond heeft echter niet met onderdanigheid te maken. Het is daarentegen een van de krachtigste kalmerende signalen die bestaan. Vaak is het zo dat een hond die hoog in de rangorde staat, gaat liggen om de onrust uit de roedel weg te halen. Mijn Collie Ulla was de onbetwiste leider van de roedel. Ze liet dit maar zelden blijken, maar soms waren er momenten dat ze iets wilde doen om orde te scheppen of de verantwoording op zich te nemen. Anders zou niemand haar positie in de roedel raden. Ulla gebruikte in die gevallen dit signaal; gaan liggen. Ze ging midden op mijn trainingsveld liggen zodat iedereen haar kon zien. Daar bleef ze liggen tot alle honden tot rust gekomen waren.

Je hond zal dit signaal gebruiken wanneer er om hem heen wild wordt gespeeld. Een volwassen hond kan het gebruiken om een andere onzekere hond te kalmeren. Wanneer twee honden spelen en er wordt er één moet, zal hij vaak gaan liggen om het spel te stoppen.

Het effect van gaan liggen is sterk. Daarom is het een van de beste en krachtigste hulpmiddelen die je zelf ter beschikking hebt om je hond te kalmeren. Ga op de bank tv kijken of lezen – er is geen betere methode om je hond tot rust te brengen.

Voorbeelden:

Ulla was met mij mee naar cursus waar de leerlingen met veel en erg lawaaiïerige honden in een kring om mij heen zaten. Ik zat in het midden en Ulla lag muisstil naast mij. Toen ik rond ging lopen, bleef ze heel stil liggen. Geen commando. Ze wist heel goed wat ze moest doen.

Een zeer geduldige volwassen reu werd min of meer geterroriseerd door een paar pups die bij hem waren. Hij liet alles over zich heen komen en werd duidelijk behandeld als een soort speeltje. Uiteindelijk was hij zo moed dat hij stil ging liggen. Toen pas lieten ze hem met rust om elkaar achterna te gaan.

Twee pups hadden veel plezier door achter elkaar aan te jagen. Ze waren nog jong, twee en een halve maand oud, en werden moe. De ene was sneller moe dan de andere en ging liggen. Na een poosje had hij ontdekt dat het echt hielp, iedere keer dat de andere pup eraan kwam ging hij liggen. Honden leren ongelofelijk snel hoe ze deze signalen kunnen gebruiken, als we ze maar de gelegenheid geven ze te gebruiken en ontwikkelen.

Alaskan Malamutes zijn wat we noemen, grote vriendelijke reuzen. Moose is er zo een en hij woont in Canada. Hij was eigenlijk best agressief naar andere honden toe tot de eigenaar ontdekte dat het mogelijk was om met kalmerende signalen te werken. Tegenwoordig is Moose fenomenaal goed in het gaan liggen om angst, onzekerheid, agressie of stress bij andere honden te kalmeren. Wanneer hij een hond tegenkomt die een van deze dingen laat zien, gaat hij liggen met zijn rug naar de hond toe gedraaid. En hij blijft liggen tot hij de ander heeft gekalmeerd.

Gapen

Dit is een signaal dat veel mensen erg fascinerend vinden. Wij mensen gapen veel wanneer we moe zijn, gestresst of in situaties waarin we gespannen zijn.

Honden doen dat ook, maar ze gebruiken het gapen veel vaker om te kalmeren dan omdat ze moe zijn. Je zult je hond zien gapen wanneer hij opgewonden is omdat hij uit mag. Je rommelt nog wat en trekt je jas aan, je hond blijft maar gapen.

De gapende hond geeft aan dat hij zich niet zeker voelt met het kindje

Honden gapen erg vaak in de wachtruimte bij de dierenarts, maar ook in situaties wanneer je tegen je kinderen schreeuwt, luid ruzie maakt met je wederhelft of op een andere manier ruzie en conflicten veroorzaakt. Bedenk dat voor de conflictvermijder die de hond is, de kleinste aanduiding van een conflict iets is dat hij wil stoppen. Wanneer jullie thuis ruzie maken, kijk dan eens naar je hond – misschien zit hij in een hondje te gapen om jullie op te laten houden.

Gapen is iets dat je zelf zeer doeltreffend kunt gebruiken om je hond te kalmeren. Gapen is bovendien iets natuurlijk voor de meeste mensen, dus het moet niet zo moeilijk zijn om dat te gebruiken.

Voorbeelden:

Ulla kan makkelijk snel opgewonden raken wanneer er gerend en gespeeld wordt. Als ik een beetje met haar speel gaan er niet veel seconden voorbij voor ze overstuur raakt, maar wanneer ik dan stop en een paar keer gaap, ontspant ze weer.

Mijn collega liep een keer bij mij thuis naar binnen toen ik een cliënt op bezoek had met een bange hond, die alleen maar rondjes liep en zo ver mogelijk bij me vandaan bleef. Ståle kwam de deur binnen, zag in één oogopslag de angst van de hond, stopte in de deuropening en ging staan gapen. De hond bekeek hem geïnteresseerd, keek naar de eigenaar en vervolgens naar mij en ik gaapte ook. Binnen enkele minuten was de hond ontspannen en ging naast ons liggen.

Candie was op een avond rusteloos en gestresst en kon zich niet ontspannen. De eigenaar ging naast haar zitten gapen en na een poosje stopte Candie met haar rusteloze rondlopen en ging naast haar eigenaar liggen om zich te ontspannen.

Je ziet vaak dat mensen kleine hondjes optillen. Die zullen bijna altijd wegstaren, en heel vaak zullen ze ook gapen ter kalmering in zo'n veel te opeengepakte en onbehaaglijke situatie.

Gapen werkt niet altijd, maar het is in ieder geval totaal ongevaarlijk om zelf eens te proberen. Het doet niemand kwaad, niemand wordt er bang van en de situatie zal er ook nooit slechter van worden. Heb je al geprobeerd maar je hond te gapen en had het geen effect? Tja, dan kun je het verder wel laten. Maar bedenk dat je soms even moet gapen voor er antwoord komt. Wat is dan het antwoord? Heel vaak zal ook de hond een gaap geven, voordat je ziet dat hij begint te ontspannen.

Jarenlang, voordat ik ook maar iets over kalmerende signalen wist, had ik de naam goed met honden om te kunnen gaan. Iedereen merkte hoe ontspannen en rustig honden bij mij in huis werden, en velen vroegen zich af of ik niet iets rustgevends gebruikte. De waarheid is misschien wel dat ik veel buiten ben en het voortdurend erg druk heb. Wanneer ik binnen ga zitten, begin ik gelijk te gapen en ik breng de avond gapend door. Dat was vroeger een soort familiegrapje. Maar natuurlijk had dit zijn uitwerking op de honden. Ze ontspanden heel snel! Dus dat was het geheim.

In een bochtje lopen

Honden lopen normaliter niet recht op elkaar af. Dat kunnen ze doen wanneer ze elkaar goed kennen. Of wanneer ze om andere redenen erg zeker van elkaar zijn. In sommige gevallen geven ze zo veel andere kalmerende signalen dat ze het aandurven om recht op elkaar af te lopen. Maar gewoonlijk veranderen ze van richting, veel of weinig, geheel afhankelijk van de situatie.

Dat is ook de reden dat zo veel honden onzeker worden of in de verdediging gaan wanneer wij hondeneigenaren onze honden dwingen recht op een andere hond af te lopen of er rakelings langs te lopen. De meeste kunnen dit niet aan.

We kunnen onze honden leren om bijna recht langs andere honden te gaan, maar daar is een heel proces voor nodig. Eerst leren we de hond zo'n grote bocht maken dat hij zich nog goed voelt. We letten daarbij goed op dat hij zich gedraagt zoals het hoort in de taal van de honden. Daarna kunnen we de bocht steeds kleiner maken tot de hond het prima aankan om bijna recht langs een andere hond te lopen. Misschien buigt hij zich nog symbolisch van de andere hond af en kijkt weg.

Nader een angstige hond in een grote boog.

Wegkijken, ook als je dichterbij komt.

En blijf wegkijken tot de hond zelf contact maakt.

In zulke situaties helpt gehoorzaamheid helemaal niets. We kunnen de hond het commando volgen en dat zal hij wellicht ook doen, maar hij voelt zich daarbij helemaal niet veel beter. Hij doet iets tegen zijn instinct in, en instinct is sterk bij een hond.

Let de volgende keer dat je hond een andere hond tegenkomt eens op welke signalen ze elkaar geven en hoe groot de bocht is die ze maken wanneer ze zelf mogen kiezen. Dan weet je waar je kunt starten.

Je kunt zelf ook in een bocht lopen wanneer je een hond ontmoet. Ik gebruik het veel omdat ik vaak vreemde honden ontmoet. Wanneer je recht op een hond afloopt, krijg je een kalmerend signaal. Wellicht is de hond gelijk al in de verdediging omdat hij slechte ervaringen heeft. Hij zal dan uitvallen, blaffen, grommen of op een andere manier proberen je af te schrikken.

Voorbeelden:

Candie ontmoette een Newfoundlandpup die niet goed gesocialiseerd was met andere honden en bang werd toen ze op hem af kwam. Candie week meteen uit en liep in een grote bocht om de pup heen, met haar neus op de grond om overduidelijk te zijn.

Toen ik op de pup afgang, likte ze haar neus een keek weg. Ook ik veranderde onmiddellijk van richting, minderde vaart, keek van haar weg en kon toen met een halve meter afstand langs haar lopen, omdat ik duidelijk zag dat ze dat aan kon. Ik stond vervolgens rustig te wachten en inderdaad, ze kwam bijna gelijk naar me toe en maakte op een vriendelijke manier contact.

Wanneer je het voor elkaar krijgt dat de eerste ontmoeting zo eindigt, is het vervolg eigenlijk heel makkelijk en probleemloos. Na deze eerste ontmoeting waren Shiba en ik vrienden en was ze nooit meer bang voor mij. En het is een goede start om je hond te leren om in het algemeen niet bang te zijn voor mensen.

De volgende keer dat je hond aan de andere kant van je gaat lopen, moet je dit gewoon laten gebeuren. Als er iemand voorbij moet en er is weinig plaats of je toont geen enkel teken om in een bocht te gaan lopen, zal je hond meestal naar de kant gaan die het verst van de tegemoetkomende hond af is.

Honden hoeven natuurlijk niet altijd te volgen. Doe wat rustig aan met je eisen aan gehoorzaamheid en loop met je hond zonder er voortdurend aan te denken waar hij moet lopen. Bovendien zal het altijd belangrijker voor een hond zijn om een mogelijk conflict te vermijden dan om gehoorzaam te zijn.

Snuffelen

Als honden snuffelen, zeg je nu natuurlijk. Ja, dat doen ze. En vaak snuffelen ze om luchtjes op te nemen, omdat ze het heerlijk vinden om te snuffelen en 'de krant te lezen'. Maar snuffelen wordt in feite ook vaak gebruikt als kalmerend signaal.

Wanneer je begint met het observeren van honden zul je het vaak en zeer duidelijk zien worden als kalmering. Dit soort snuffelen kan een beweging met de neus naar de grond zijn, zonder echt de grond te raken, en dan in één keer weer omhoog. In sommige gevallen kan het een langdurig snuffelen zijn met de neus op dezelfde plek. Soms kun je dan zien dat de neus de grond weliswaar raakt, maar dat de ogen alle volgen wat er om de hond heen gebeurt. Je zou de situatie in het grote geheel moeten zien om te weten wat er eigenlijk aan de hand is. En soms kun je alleen maar raden.

Je bent uit met je hond en er komt een hond met eigenaar recht op je af. Je hond zal in deze situatie misschien een beetje wegstaren van degene die komt en in de berm snuffelen tot de ander voorbij is.

Snuffelen om de tegenpartij te kalmeren.

Voorbeelden:

Een cliënt kwam bij me met een reu, waarvan ze zei dat hij vreselijk agressief tegenover andere honden was, ze durfde hem eigenlijk nauwelijks uit de auto te halen. In liet Vesla los rond de auto lopen en haalde de dame over om de riem vast te houden en het autoportier zo ver te openen dat de reu uit de auto kon komen. Ze was ervan overtuigd dat haar hond Vesla op zou vreten, maar ik zei: "Vasla is niet zo dom dat ze recht in de bek van een hond loopt om vermoord te worden." De wildeman kwam uit de auto en inderdaad zag hij er vervaarlijk uit. Er stond schuim op zijn mond, hij blafte als een razende en vocht om bij Vesla te komen – die ondertussen heen en weer liep met haar neus over de grond alsof er geen andere hond aanwezig was. Dit hield ze een tijdje vol en plotseling had ze controle over de situatie. Ze ging recht op de andere af en maakte contact met haar snuit. King klapte ineens als een lekke ballon. Tien minuten later speelde hij vredig met zeven andere teven op het trainingsveld.

Wij mensen begrijpen heel vaak niet wat een hond uitdrukt. Andere honden met de noodzakelijke sociale vaardigheden overkomt dat niet. Vesla had goed in de gaten dat deze reu alleen maar heel erg onzeker was en niet wist hoe hij zich moest gedragen.

Sara, een Doberman, stond aan een boom vastgebonden terwijl haar eigenaar een boodschap deed. Een man kwam haar richting op gelopen. Ze begon aan de grond te snuffelen omdat ze het niet prettig vond dat een vreemde op haar af kwam. Het lukte me gelukkig om de man op tijd te stoppen.

Saga kwam op een wandeling een kleine onstuimige jonge hond tegen. Hij sprong en hupste zoals jonge honden doen en Saga had helemaal geen zin om met hem mee te doen. Daarom begon ze aan de grond te snuffelen en ging daar mee door tot hij het opgaf en rustig werd. Toen liep ze verder.

Hierkomen is een van de oefeningen waarbij je vaak snuffelen ziet van de kant van de hond. En opnieuw: het is niet omdat de hond 'dominant' is of de baas probeert te zijn of iets dergelijks. Het is omdat hij de irritatie in je stem hoort. Misschien zie je er wel dreigend uit.

Soms is het ook omdat een hond een andere hond wil kalmeren die in de weg loopt. Of omdat hij geen zin heeft om te komen om naar huis te gaan als hij het zo leuk heeft. Net als kinderen; kunnen we niet even blijven nu het zo leuk is...?

De meeste honden gebruiken snuffelen als een kalmerend signaal. Soms gaat de neus zo weinig naar beneden dat je het bijna niet registreert. In ieder geval niet als je je ogen niet op de hond gericht houdt. Soms is er echter ook geen twijfel mogelijk.

Twee wild spelende honden opgesplitst door een derde, die ook nog eens gaat staan snuffelen.

Opsplitsen

Het is vooral belangrijk om twee honden op te splitsen, die niet bij dezelfde roedel horen en druk gedrag vertonen en erg dicht bij elkaar zijn. Wanneer je je fysiek tussen honden plaatst, kun je daarmee voorkomen dat de te grote nabijheid in een conflict eindigt. Ook binnen de roedel kan het te dicht bij elkaar zijn een reden zijn voor een mogelijk conflict.

Veel mensen begrijpen het opsplitsen verkeerd en denken dat het iets te maken heeft met jaloezie. Hoogst onwaarschijnlijk.

Wanneer gebruikt je hond dit signaal?

Hij kan het gebruiken wanneer je iemand op bezoek krijgt die je wil omhelzen. De hond kan proberen je op te splitsen wanneer een vreemde je een hand geeft of te dicht bij komt naar zijn zin.

Hij kan het ook gebruiken wanneer je elkaar omhelst, thuis op de bank, een dansje in de keuken maakt, een kind op schoot hebt en in vele andere dagelijkse situaties.

Wanneer een hond naar me toe komt en tegen me aan gaat hangen om aandacht te krijgen, komt Saga ertussen om een gevecht tussen mij en de vreemde hond te voorkomen – tenminste zoiets denkt ze.

Op een puppycursus kunnen de pups soms wat wild worden, en wanneer een van de pups groter is dan de andere kan deze makkelijk iets te brutaal en te wild worden. Daarom heb ik altijd Saga bij me op een puppycursus, ik hoef dan niet zelf op brutaliteit te letten, dat doet Saga. Zodra een hond ook maar een beetje gewelddadig is tegenover een van de anderen, komt Saga tussenbeide en splitst ze op. In sommige gevallen blijft ze heen en weer lopen tot het wilde gedrag weg is. Zo zullen veel volwassen honden doen, maar jonge honden ook.

Voorbeelden:

Ik had enkele pups op cursus waarbij ook een volwassen reu aanwezig zou zijn. Hij was iets te laat ne kwam precies de deur binnen toen de kleinste pup een beetje bang werd van de anderen die wild heen en weer renden. De pups had zich net verstopt onder de stoel van zijn eigenaar om uit het gedrang te komen toe de volwassen reu binnenkwam. Hij nam de hele situatie met een blik in zich op en ging tussen de kleine pup en de anderen in staan. De anderen gaven het op, en de kleine pup zag de volwassene vervolgens als een echte held.

Ik was op de weg bezig met het trainen van een kleine Poedel, die moest leren om zonder te trekken aan de ring te lopen. Saga was er ook en ze liep een stukje weg zonder zich om ons te bekommeren. Plotseling kwam een Samojeed in volle vaart over de weg aangerend, geen eigenaar te zien, hij grauwte en werpt zich op de Poedel. Het gebeurde allemaal zo snel dat ik niet snel genoeg kon zijn om een catastrofe te voorkomen, maar Saga was mij voor. Waar ze vandaag kwam weet ik niet, maar ze stond plotseling tussen de honden in, met haar zij naar de razende Samojeed. En hoe de Samojeed ook probeerde bij de Poedel te komen, Saga bleef in de weg staan. De Samojeed werd toen bozer en greep Saga beet, maar ondertussen had ik voldoende tijd gekregen erbij te komen en in te kunnen grijpen.

Wanneer twee honden in hun spel ruziën en ze worden wat gewelddadig, kan een derde hond ingrijpen en de honden opsplitsen door van de achterkant of ze zijkant tussenbeide te komen. Er zijn veel honden die dit van hun bazen niet mogen doen. Wanneer ze richting andere honden gaan om ze te gaan opsplitsen, worden ze teruggeroepen of geschreeuwd en krijgen het commando af of blijf of iets dergelijks. Ze krijgen heel eenvoudig dus niet de kans om deze unieke en prachtige taal te ontwikkelen, die zo belangrijk is om rust en orde te creëren.

Wij mensen kunnen het opsplitsen ook gebruiken. Omdat honden dit zelf beheersen en zo goed begrijpen wat het betekent, kunnen we het zeer effectief toepassen op honden.

Wanneer twee honden wat gespannen gedrag naar elkaar gaan vertonen, kun je er gewoon tussenin gaan staan, zodat er een beetje afstand tussen beide ontstaat.

Als je hond naar iemand blaft, kun je wellicht gewoon voor je hond gaan staan, waardoor je tussen je hond en de persoon waarnaar hij blaft komt te staan. In de regel draait de hond dan snel de andere kant op als je dat doet.

Wanneer we trainen met honden die zogenaamd agressief ten opzichte van andere honden zijn, lopen we vaak parallel op, met een barrière tussen de honden in. De barrière kan uit een of meerdere

mensen bestaan. Vervolgens maken we de barrière stap voor stap steeds kleiner, al naargelang de hond aankan.

Opsplitsen vraagt misschien een beetje training en het moet uitgevoerd worden op een rustige en niet-bedreigende manier, met je rug naar de hond toe. Wanneer je eenmaal hebt geleerd dit toe te passen in het ongelofelijk effectief.

Opsplitsen is een van de meest spannende signalen die honden hebben. En het is ongelofelijk om te zien hoe snel ze een situatie in zich opnemen en hoe snel en effectief ze gewoon tussenbeide komen en hoe goed ze erin zijn om andere honden met dit signaal te kalmeren.

Veel te veel verkeerd begrepen gehoorzaamheid en controle heeft veel honden verpest omdat ze altijd gestraft worden voor het gebruik van hun natuurlijke instincten om te kalmeren. Tenslotte durven ze dit signaal niet meer te gebruiken of ze vergeten gewoon hoe ze het moeten doen. Ik zie vaak honden die graag willen, die vertwijfeld rondlopen en niet weten wat ze moeten doen omdat het ze is afgeleerd. Ze missen het zelfvertrouwen hun eigen taal te gebruiken, terwijl taal zo ongelofelijk belangrijk is voor alle diersoorten, inclusief mensen. Zonder taal zijn we behoorlijk hulpeloos.

Er zijn meer signalen die we kort zullen noemen. Een aantal wordt niet zo vaak gebruikt, maar honden zullen ze toch herkennen en zich erna schikken.

Poot optillen

Dit is een kalmerend signaal dat je wel eens tegen zult komen, maar wellicht niet zo vaak.

Voorbeeld:

Een Duitse Staander zou van de voorkant gefotografeerd worden. Ze zat opzij te kijken en tilde dan weer haar ene en dan weer haar andere poot op tot de fotosessie voorbij was.

Markeren

Daar weten we nog weinig van, maar alle observaties die ik heb gedaan geven aan dat markeren in ieder geval niet altijd gewoon een kwestie van markeren van een territorium is. Soms is het pure stress, zoals wij mensen ook van de zenuwen naar het toilet kunnen blijven rennen. Soms gebruiken honden het als een sociaal gebeuren, net zoals wij met elkaar een kopje koffie drinken. Op deze manier kunnen honden met elkaar gaan plassen en zo iets ongevaarlijks met elkaar doen. Ze hebben immers ook niet zo veel keuze daarin!

In een groep honden zie je vaak dat ze plassen in een groepje, min of meer op dezelfde plek, waarbij het geheel willekeurig is wie als eerste of als laatste plast. Het kan nest zo goed de kleine pup zijn, of de springerige jonge hond, die niet weet waar hij mee bezig is, als de leider van de roedel.

Tenslotte kan markeren ook een kalmerend signaal zijn. Een paar honden die ik heb gekend hebben het heel duidelijk gebruikt in situaties met andere en onzekere honden om ze te kalmeren. Candie gebruikte het bijvoorbeeld vaak en met een zeer duidelijk effect op andere honden.

Een Huskyreu gebruikte het voortdurend naar andere reuen toe, en het lukte hem altijd om ze te kalmeren, of ze nu bang waren of zin in een vechtpartijtje hadden. Hij liep rond en plaste tot de rust en orde waren weergekeerd, en dat gebeurde vaak zeer snel.

Reactie-overdracht

Reactie-overdracht kun je omschrijven als iets anders gaan doen. Het wordt door sommige honden vaak gebruikt, zonder dat je er eigenlijk over nadenkt.

Voorbeelden:

Mijn Duitse Herder is zeer menslievend en vriendelijk tegen iedereen. Een man waar hij op toe liep om te begroeten, bleef staan en ging met zijn armen in de lucht staan zwaaien. Het was allemaal zo typisch dat de hond en stok pakte die hij zag liggen en er mee rond ging lopen terwijl hij probeerde de doen of de man er niet was.

Een Border Collie stond vastgebonden en een man wilde er absoluut naar toe om de hond aan te halen. De Border Collie vond dat niets. Hij stond aan een korte lijn en had geen enkele mogelijkheid zich terug te trekken. Omdat de man de normale signalen niet opmerkte, begon de hond ijverig te snuffelen aan enkele grassprietten in zijn buurt.

Een hond kan ook net doen of hij enorm veel belangstelling voor iets heeft, terwijl hij in werkelijkheid niet weet wat hij aanmoet met een mens die dreigend gedrag vertoont.

Lachen

Sommige honden gebruiken 'een lach' als een sympathiek contact, terwijl andere het duidelijk als kalmering gebruiken. Soms is het ene mix van beide.

Misschien is het moeilijk om precies te weten wat het is, maar wij mensen zullen immers nooit zo zeker worden dat we altijd precies weten wat een hond aangeeft. Een enkele keer moeten we gewoon raden. Maar ook dat kan spannend zijn!

Mijn Saga lacht eigenlijk maar naar twee mensen. Een daarvan lacht altijd breeduit, waardoor ze waarschijnlijk een beetje onzeker door die persoon werd, ook al was ze vriendelijk voor haar. De andere is mijn dochter, die af en toe tegen haar tweeling schreeuwt, wanneer ze tekeer gaan. Dan gaat Saga naar haar toe en lacht haar lang en duidelijk toe. In dat geval ben ik er echt van overtuigd dat dat betekent; wordt je nu nog rustig, of niet?

De laatste tijd is Saga naar steeds meer mensen gaan lachen, omdat ze er zo veel voor wordt geprezen. Mensen vinden het schattig, want het is een tamelijk brede lach! Ze heeft nu dus geleerd dit signaal vaker te gebruiken omdat ze weet dat mensen dat leuk vinden en blij reageren. Het zal er wel mee eindigen dat ze het op commando doet...

Signalen kunnen worden aangeleerd. Honden kunnen leren om ze meer, vaker en sterker te gebruiken vanwege reacties die ze uit de omgeving krijgen.

Smile.....

Andere signalen

Dan zijn er nog signalen die je een enkele keer kunt waarnemen:

- ?? met de lippen smakken
- ?? een onverstoorbare kop trekken en puppygedrag vertonen
- ?? je puppyachtig en kinderachtig gedragen, ook al ben je volwassen.

Samenvatting

We hebben nu gekeken naar de verschillende kalmerende signalen en geprobeerd een uitleg te geven. Ze vormen de sleutel tot begrip voor je hond.

Honden hebben ook andere signalen die je iets kunnen vertellen over hun gevoelens.

De afstandvergroten signalen zoals tanden laten zien, grommen, blaffen, uitvallen (afschrikken) en signalen waar de meeste mensen te veel waarde aan hechten zoals de staart omhoog zetten en borstelen. Deze laatste twee betekenen in de regel weinig anders dan dat de opwindingsgraad van de hond groter is dan normaal. Dat kan van blijdschap zijn, maar ook uit onzekerheid of gewoon omdat er iets typisch gebeurt. Kijk ernaar en observeer dat je hond opgewonden is, maar trek je er niet te veel van aan. Probeer liever de kalmerende signalen van je hond te lezen. Die zijn veel belangrijker.

Om dat wat we kalmerende signalen noemen samen te vatten:

In tegenstelling tot de bedreigende signalen, die de bedoeling hebben de afstand te vergroten, iemand weg te houden of te zorgen dat hij verdwijnt, zijn de kalmerende signalen erop gericht te ontspannen, angst, stress, boosheid en dingen die op een of andere manier tot een conflict kunnen leiden te kalmeren.

We kunnen ze ook vredesbarend, conflictoplossend, ontspannend of wat dan ook noemen, de bedoeling is gewoon om rust te creëren en een conflict te voorkomen.

Een aantal kalmerende signalen kan ook anders worden genoemd, zoals bijvoorbeeld reactie-overdracht, oversprong en dergelijke, maar wij kiezen ervoor om de naam kalmerende signalen te behouden omdat het effect kalmering is.

Als je ooit waarneemt dat je hond een signaal gebruikt dat nog niet door iemand is beschreven als kalmerend, heb je een nieuwe kalmerend signaal gevonden. Dergelijke observaties zijn zeer waardevol en kunnen de basis vormen voor verdere observaties. En dan kunnen we misschien een nieuw signaal aan de lijst toevoegen.

We zijn van start gegaan met een aantal signalen dat wij vaak hadden waargenomen. Naderhand kwamen echter de mensen naar mij toe om te vragen of een bepaald signaal ook een kalmerend signaal was. Ze hadden gezien dat honden het gebruikten om daar andere mee te kalmeren. Zo hebben we steeds meer signalen gevonden en hebben we er meer kunnen beschrijven en is onze kennis over kalmerende signalen steeds groter geworden. Niet iedereen kan alles zien en uitvinden. Samenwerking en ontwikkeling door ervaring is belangrijk.

*Als je tegen dieren praat,
zullen ze tegen jou praten,
waardoor je elkaar zult leren kennen.
Als je niet tegen ze praat,
zullen jullie elkaar niet leren kennen.
Wat je niet kent, dat vrees je.
En wat je vreest,
maak je kapot*

Chief Dan George

De kalmerende signalen observatie, reparatie, ontwikkeling en opgroeien

Observeren

De een is wellicht geboren met een wat scherpere blik voor details en heeft een veel natuurlijker observatievermogen dan een ander, maar iedereen kan beter leren observeren, leren zien wat er gebeurt.

Je hebt een beetje en soms veel training nodig. En soms moet je, in ieder geval in het begin, een beetje hulp hebben. Maar iedereen kan het leren.

Misschien kan ik je wat tips geven hoe je je vaardigheden in observeren kunt verbeteren. Je kunt het in ieder geval proberen als je niet helemaal zeker bent hoe je moet starten.

- ?? Begin in een rustige thuisomgeving. Daar heb je rustig de tijd om wat signalen waar te nemen. Wanneer alles rustig is en jij en je hond zijn zelf ontspannen, zullen er niet veel signalen komen, op gesnurk vanaf de bank na. Maar af en toe staat er iemand op om iets te doen, of het wordt tijd om uit te gaan. Misschien komt er een gast, misschien ben je onhandig en laat je iets op de grond vallen. Misschien beginnen gezinsleden te discussiëren of zijn ouders boos op de kinderen. Op het moment dat zoiets gebeurt, moet je naar je hond kijken en je zult gegarandeerd iets zien. Maak geen ruzie om een kalmerend signaal van je hond te krijgen, dat is niet netjes, maar benut de volkomen natuurlijke momenten in een normaal gezinsleven, dat is voldoende. Maar denk erom naar de hond te kijken, niet een aantal seconden nadat er iets is gebeurd, maar meteen.
- ?? Benut alle situaties waarbij je hond een andere hond tegenkomt, misschien in het park waar ze los lopen, dat is het eenvoudigst. Maar ook aan de lijn. Concentreer je op wat de hond doet op het moment dat hij een andere hond in het oog krijgt (en let erop dat de lijn slap blijft om je hond niet gestresst te maken en hem verkeerde boodschappen te geven).
- ?? Wanneer je na dergelijke situaties vindt dat je hond erg vaak gebruik maakt van bijvoorbeeld likken, snuffelen of wat dan ook, zou je je op een van deze signalen kunnen concentreren en proberen waar te nemen hoe vaak en in welke situaties je hond ze gebruikt.
- ?? Op den duur zul je merken dat je steeds meer kalmerende signalen ziet. Ga dan de uitdaging met jezelf aan door een stap verder te gaan. Ga naar een plaats waar veel honden bij elkaar zijn (zonder je eigen hond om je beter te kunnen concentreren). Dat kan een training of een cursus zijn of een plek waar honden bijeen komen om te spelen of op een tentoonstelling of andere plaatsen waar honden bij elkaar komen. Kijk zoveel mogelijk, en neem veel honden en veel signalen in een snel tempo waar.

In de loop van korte tijd zul je ontdekken dat je de honden die je ziet leest. Het wordt een soort hobby, en je kunt het gewoon niet meer laten. De meeste mensen raken verslaafd. En ik kan alleen maar zetten: welkom bij de club – welkom in de wereld van de hondentaal!

Kijk eens wat er gebeurt wanneer je je over je hond heen buigt

Als honden hun taal missen, wat dan?

Dit is een vraag die ik vaak krijg. En ik kan alleen maar zeggen wat ik al vele jaren beweer. Ze missen geen taal, want het is een deel van hun erfenis en aangeboren. Maar ze kunnen hun taal onderdrukt hebben omdat ze er straf of berispingen voor hebben gekregen van mensen, andere honden of om andere redenen.

Ik heb honden getraind waarvan leek of ze überhaupt geen taal hadden zoals bijvoorbeeld Vesla, die het echter met een beetje hulp weer in rijke mate terug heeft gekregen. Die hulp kan bestaan uit honden met een goede taal of willekeurige andere honden, maar je moet er wel voor zorgen dat de hond niet in een moeilijke situatie terechtkomt. Er moet voldoende afstand zijn zodat ze niet in de verdediging gaan of paniek krijgen. Door op een veilige manier met andere honden samen te zijn, zullen ze de vergeten taal beetje bij beetje weer oppikken. Maar we kunnen ze ook wat sneller op gang helpen.

Honden leren door associëren, en daarom is het zo belangrijk dat we nooit aan de riem trekken, op de hond schelden of op een andere manier naar doen wanneer onze hond op andere honden of mensen gefocust is.

Daarentegen kunnen we ze leren om andere honden met iets leuks te associëren, zoals belonen, iets lekkers of een blijde eigenaar. Zo als de instelling van de hond naar andere honden toe veranderen en zal de hond zich meer ontspannen in de nabijheid van andere honden.

We kunnen de hond ook heel direct belonen en prijzen voor de minste neiging tot een kalmerend signaal. Wanneer de hond zich weg begint te draaien van de andere hond, wanneer hij in een snuffelbeweging richting de grond gaat of een andere soort kalmering. Wanneer je daar zorgvuldig op let en de hond prijst en prijst en nog eens prijst, zul je snel resultaat zien. Het is een ontwikkeling die in sommige gevallen snel gaat en volkomen ongelofelijk is om te zien.

Wanneer gaan pups kalmerende signalen gebruiken?

Dit is ook een vraag die mij vaak gesteld wordt en ik heb er in principe nooit goed op kunnen antwoorden, om dat ik nooit een nestje in huis heb gehad.

Een paar jaar geleden heb ik echter hulp gekregen van een competente Engelse hondentrainer. Ze was in die tijd veel bezig met het herplaatsen van honden, die vaak onder dramatische omstandigheden gered waren. Veel van deze honden waren drachtige teven, die hun pups in het huis van Alison Rowbotham kregen, waar ze bleven tot ze naar een ander huis konden.

Het waren verschillende rassen met een verschillende achtergrond, maar ze waren vanzelfsprekend allemaal behoorlijk onzeker, bang en gestresst.

Alison heeft twee jaar lang nesten met pups geobserveerd. Van het moment dat we werden geboren tot ze 8 à 9 weken oud waren. Ik kreeg de resultaten van die observaties. Alison ontdekte al snel dat de pups in eerste instantie maar één enkel signaal konden geven; gapen. Ze gaapten wanneer ze uit het nest opgetild werden, en de eerste nesten die ze observeerde deden dit vanaf dag één. Er waren pups bij die niet ouder waren dan 7 uur.

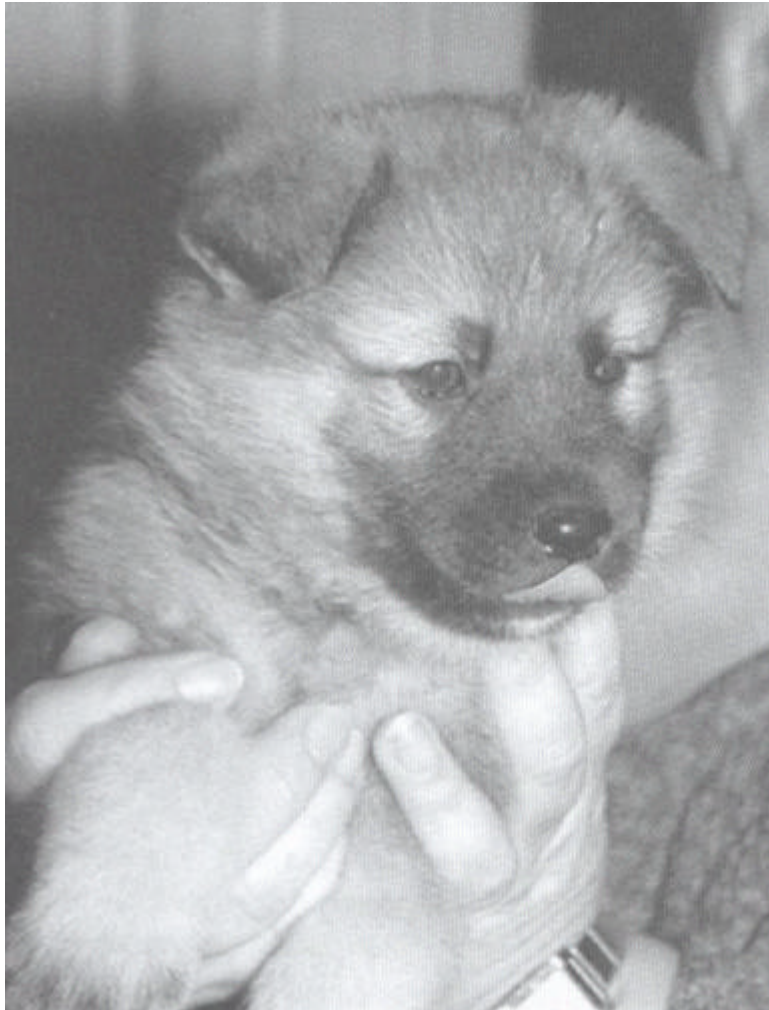
100% van de pups gaapte 100% van de keren dat ze werden opgetild, vanaf dag een.

Wat later kon ze haar eigen teven observeren. Deze honden voelden zich zeker en comfortabel in hun omgeving en waren daarom ook niet ze gestresst en bang. Toen zij hun pups kregen, kon het enkele dagen duren voordat de pups gingen gapen als ze werden opgetild.

Later heb ik ook anderen gevraagd om nesten te observeren om zo veel mogelijk materiaal te verzamelen en het blijkt dat het een beetje varieert van nest tot nest. Enkele gapen al vroeg, vanaf de eerste dag, terwijl andere pas na 2 tot 3 dagen met een signaal komen. Dat kan dus iets te maken hebben met de algemene conditie van de teef, de omgeving rond de pups en wellicht nog andere zaken. Maar het is een feit dat pups beginnen met het gebruiken van het gaapsignaal en dat de andere signalen een voor een komen in het samenspel tussen de nestbroers en -zusjes en de moeder en misschien andere volwassen honden in de roedel.

Wanneer de pups 6 tot 8 weken oud zijn beheersten ze het grootste deel van de taal.

Wanneer ze voor het eerst op puppycursus komen, ca. 2 tot 3 maanden oud, hebben ze in ieder geval de signalen die ze nodig hebben en begrijpen ze deze ook.

Deze pup likt zijn bek af wanneer hij wordt opgetild.

Je kunt rustig zeggen dat de hond is geboren met het vermogen tot deze taal, maar dat ze gedurende hun hele opvoeding de gelegenheid moeten krijgen om de taal te ontwikkelen, willen ze voldoende zeker en goed in het gebruik ervan worden. Daarom is het zo ongelofelijk belangrijk dat een pup voortdurend andere honden ontmoet. Allerlei honden, van alle rassen, groottes, kleuren en types – dat is een belangrijk aspect van de opvoeding die je hond kan krijgen. Het is een leerproces dat jou en je hond zal behoeden voor veel problemen wanneer hij in zijn moeilijke puberjaren komt en ook later. Sociale training en milieustraining zijn de twee belangrijkste zaken voor een pup.

Leiderschap en ouderschap

Jarenlang is het een mythe geweest dat je je leiderschap ten opzichte van je pup voortdurend moet bevestigen om te voorkomen dat hij het niet van je over gaat nemen en de baas wordt. Veel trieste hondenlotgevallen en veel problemen zijn uit deze mythe voortgekomen.

We zouden kunnen stoppen het leiderschap te noemen en het liever ouderschap noemen, want dat is namelijk wat het is. Het is bovendien zeer logisch.

Wanneer wolven of wilde honden een roedel vormen, gebeurt dat in de regel met als basis twee honden die een paar vormen en een nest krijgen. Deze pups groeien op onder de geduldige, liefdevolle en verzorgende aandacht van hun ouders. Niemand is geduldiger en liever voor hun jongen dan honden en wolven. De pups kunnen tegen hun ouders tekeer gaan zonder er enige vorm van straf voor te krijgen. Wanneer de ouders een prooi hebben gevangen, eten ze wat en gaan ze vervolgens eerst naar de pups voordat ze zichzelf vol eten. De eerste maanden in het leven van een pup bestaan alleen maar uit zekerheid en liefdevolle ouders, spel met de andere pups en een betrouwbare opvoeding.

Tot de 8 à 9 weken oude pup bij zijn nieuwe eigenaren komt, die hem aan het nekvel schudden omdat hij iets "verkeerd" deed. Of die hem op zijn rug leggen, tegen hem schreeuwen en veel andere dingen doen die de totaal onvoorbereide pup de schrik van zijn leven bezorgen. De kleine pup krijgt een shock. Hij wordt bang, onzeker, hij mist volledig vast grond onder zijn voeten. En dan beginnen de problemen. De bange kleine pup gromt wanneer iemand hem beetpakt, want hij is bang om weer straf te krijgen. Mensen roepen dat over leiderschapsproblemen, adviseren de pup harder aan te pakken en dan zijn we een weg ingeslagen die alleen maar zal leiden tot nog meer problemen en een leven vol ellende voor de hond.

Een kleine hond komt vol vertrouwen bij je. Hij verwacht dat zijn nieuwe ouders net zo geduldig en liefdevol als hij gewend is. Vergeet het woord leiderschap bij een pup. Denk in termen van ouderschap.

Natuurlijk moet de kleine pup de regels van het huis en andere dingen leren, maar niet alles in één keer! En dat lukt prima als je de kleine pup net zo behandelt al je je eigen kinderen hebt behandeld toen ze klein waren. Misschien zelfs nog wat zorgvuldiger? Honden zijn namelijk fantastische ouders, waar wij nog veel van kunnen leren.

Tot een pup 4 à 4½ maanden oud is, leeft hij op een "puplicentie". Dat wil zeggen dat ze behoorlijk wat mogen doen voordat de volwassen honden reageren. En wanneer er met ze 'gepraat' wordt, gebeurt dat op een constructieve en niet-gewelddadige manier.

Waarom grijpen wij mensen zo makkelijk naar fysiek geweld? Denk je eens in hoe ongelofelijk angstig het moet zijn voor een kleine hond om bedreigd en fysiek aangepakt te worden door een reus die vele malen groter is dan hijzelf.

Vervolgens beginnen de eigenaren te klagen dat de hond slecht hoort, dat hij niet komt wanneer ze roepen en vele andere kleine problemen die in het dagelijks leven tamelijk lastig kunnen zijn. De pup heeft geleerd om te proberen de eigenaar te ontlopen door te doen of hij er niet is, en hij gebruikt heel veel kalmerende signalen om zijn eigenaar weer aardig te maken. Wanneer dat geen nut heeft, kan de hond op den duur stoppen met het gebruiken van kalmerende signalen.

De hond zal dan leven in een wereld zonder andere taal dan de taal van geweld. Ze kunnen hun eigen taal niet gebruiken, omdat niemand er rekening mee houdt. Ze worden taalloos. Er zijn ontzettend veel hond die volledig passief zijn en niets durven ondernemen, niet nieuwsgierig durven zijn. Ze hebben het gewoonweg opgegeven om hond te zijn. Dit zijn de honden die men meestal erg braaf noemt. Ze zijn niet braaf – ze hebben het opgegeven.

Andere honden raken dusdanig gestresst dat ze een probleem voor hun omgeving worden. De voortdurende onzekerheid waaronder ze leven maakt dat ze een chronisch stressniveau opbouwen, wat dan weer kan betekenen dat ze het inventaris vernielen, blaffen, bang worden voor geluiden, mensen en andere honden, zogenaamd agressief worden, aan de riem trekken enzovoorts.

Een veilige, vriendelijke en zorgzame puppytijd en wat geduld wanneer de 'puberjaren' beginnen, met ouder die rekening houden met het feit dat de pup laat zien wat hij voelt, maakt dat de pup zich kan ontwikkelen in samenspraak met zijn roedel. In plaats van hem te onderdrukken met een gewelddadig leiderschap, geven we de hond de basis die hij nodig heeft om een harmonische en goed functionerende hond te worden.

Bedenk dat honden die pups opvoeden daar perfecte honden van maken. Wolven die hun jongen opvoeden maken daar perfecte wolven van. Wanneer wij pups opvoeden krijgen we meestal problemen. Het is tijd om eens goed te kijken naar wat leiderschap eigenlijk is. Als je er heel nuchter naar kijkt is het niets anders dan goed ouderschap.

Wanneer de pup in huis komt, neem je gewoon de rol op je die een ouder heeft wanneer er een kind in het gezin komt. Wij maken kleine kinderen ook niet meer bang, dat wordt in ieder geval niet langer geaccepteerd. We moeten daarom ook niet accepteren als het om pups gaat.

Voorbeelden uit mijn praktijk

Voorbeeld 1

Duitse staanders zijn normaal dol op mensen en erg vriendelijk, maar ook een staander kan te hard worden aangepakt en bang worden voor mensen. Toen een gezin bij mij kwam met een jonge Duitse staanderteef om haar te helpen met haar onzekerheid ten opzichte van mensen, was dat een relatief ongewone gebeurtenis.

Toen ze kwamen, vroeg ik hen de hond mee te nemen naar het trainingscentrum, haar daar los te laten en verder niets te doen. Ik zal aan het andere einde van de ruimte en toen ik ging staan en een paar stappen in de richting van de hond zette, reageerde ze onmiddellijk met een verschrikte uitdrukking op haar gezicht en ze trok zich terug. Maar ze stopte en stond af te wachten toen ze ontdekte dat ik ook al was gestopt. Ik gebruikte de normale benaderingswijze voor dit soort honden; ik keek weg, veranderde heel duidelijk van richting en liep, heel langzaam, in een bocht van haar weg. Uit mijn ooghoek kon ik zien dat ze nieuwsgierig werd en me volgde en dat ze er ook niet langer zo bang uitzag. Ik herhaalde de procedure, maar deze keer liep ik in een bocht wat dichterbij de hond en stopte toen ik ter hoogte van haar was gekomen, met mijn zijkant naar haar gezicht. Ik stond daar heel rustig, en voorzichtig kwam ze op me af om aan me te snuffelen. Ze begon te kwispelen en plotseling was ik totaal ongevaarlijk. We waren vanaf dat moment de beste vrienden.

De eigenaren begrepen niets, dus ik moest hen uitleggen waar ik mee bezig was en hoe het werkte.

Het blijkt dat je eerste ontmoeting met een hond de belangrijkste is voor hoe de hond je later zal ervaren. Als de hond vanaf het begin vriendelijke signalen van een mens krijgt, zal hij zich veel sneller zeker bij die mens voelen, en hij zal later veel meer van de desbetreffende persoon kunnen verdragen zonder bang te worden. Als de hond zich in eerste instantie niet zeker bij je voelde, duurt het veel langer om de hond te bewijzen dat je vriendelijk ingesteld bent.

De jonge Duitse staander teef was snel zeker van mij en van anderen die een vriendelijke procedure volgden en later functioneerde ze prima bij mensen. De oorzaak, zoals later bleek waren agressie en bestraffingen door de fokker, toen ze nog heel klein was. Ze had eenvoudigweg geleerd om bang te zijn voor mensen na alle bedreigingen en boosheid bij iedereen die haar naderde. Ze was gaan geloven dat iedereen die naar haar toe kwam kwaad in de zin had en haar iets wilde aandoen. Gelukkig is het mogelijk dergelijke gevoelens te veranderen.

Nooit recht op elkaar af ...

Voorbeeld II

De brak stond te trillen in de kamer, hijgend. Ze was zo mager dat haar ribben te zien waren, een echt treurig gezicht. Enkele seconden later was het geluid van de trein, die het huis op een afstand van 30 meter passeerde, verdwenen, en ze begon zich min of meer weer als een normale hond te gedragen – ze wilde komen om te begroeten en te laten zien hoe vriendelijk ze was.

Ze woonde direct naast de spoorlijn en was radeloos van angst wanneer het geluid van een trein naderbij kwam. Ze was in de loop van korte tijd zeer rusteloos geworden, liep 's nachts veel heen en weer en kreeg niet voldoende rust. Ze was 7 kilo afgevallen en ze had hartkloppingen gekregen.

Ik wist absoluut niet wat ik moest doen. Vragen of het gezin wilde verhuizen? Medicijnen toepassen? Ik besliste om iets heel anders te proberen toen de volgende trein eraan kwam.

Ik vertelde de eigenaren wat ik ging doen en wat zij moesten doen. Toen het verre geluid van een trein ons bereikte, begon ik duidelijk hoorbaar te gapen, ik sterkte mijn 'voorbeneden' uit en keek vooral niet naar de hond. Vanuit mijn ooghoeken kon ik de reactie van de hond volgen. De eigenaren zaten gewoon met elkaar te praten. De hond stond midden op de vloer te rillen en te hijgen, maar bleef voortdurend naar me kijken terwijl ik aan het gapen was. Ze keerde van mij naar de eigenaren en weer terug. Hij gehijg was dit keer niet zo hevig. Zou het mogelijk zijn?! Toen de volgende trein kwam, gaapte we allemaal – er was duidelijk een verandering in reactie bij de hond te zien.

De mensen kregen huiswerk en ik zou een maand later terugkomen als de zaken in de tussentijd ten minste niet erger waren geworden. Ik hoorde echter niets van hen. Toen ik een maand later terugkwam, kwam de hond me vriendelijk tegemoet, ze sprong op de bank naast me toen ik ging zitten (dat mocht ze!). Daar krulde ze zich ineen en sluimerde weg. Ze was wat aangekomen, de ribben waren niet meer zo duidelijk zichtbaar en de eigenaren lachten geheimzinnig. Ik begon te begrijpen dat er iets was gebeurd.

De eerste trein kwam een tijdje later. Ik volgde alles gespannen, de hond keek naar me met een oog, zag dat ik gaapte – en soesde verder alsof ze dacht "ik wist het wel!".

Ik was sprakeloos en overgelukkig. Het was werkelijk mogelijk om een bange hond te bereiken met behulp van de kalmerende signalen.

Deze hond was een van de eerste cliënten waarbij ik kalmerende signalen gebruikte en ik zal haar nooit vergeten.

Ik kwam haar jaren later weer tegen, ze herkende me nog steeds. Ze leefde lang en werd oud en joeg samen met haar eigenaar op hazen in het bos. En ik denk, dat als er bossen in de hemel zijn, dat ze nog steeds jaagt in die hemelse bossen. Dat is in ieder geval de manier waarop ik graag aan haar denk.

Voorbeeld III

Tijdens een cursus in Amerika had ik een Bichon Frisée als leerling. De eigenaar was een oudere dame die erg veel met haar hond deed. Ze deed op wedstrijdniveau mee aan gehoorzaamheid, behendigheid en ze gingen naar tentoonstellingen. De hond was een goedgetrainde reu van 5 jaar oud.

De eigenaar vond het alleen zo jammer dat hij niet van mensen hield en weigerde om mensen te begroeten. Hij leek bang om naar ze toe te gaan, dus ze had zich aangewend om hem aan zijn halsband naar de mensen toe te trekken en hem het commando zit of af te geven. Daar werd het allemaal niet beter van.

Ik observeerde de hond tijdens een training en was tamelijk snel zeker van mijn zaak. Dit was geen 'nerveuze' hond, maar hij werd zeker wel bang als hij in situaties en bijna tot nauw contact gedwongen werd. Zoals zo vele andere kleine honden.

Het was duidelijk iets waar de eigenaar last van had. Ze was zo trots op haar hondje en vond het zo jammer dat hij op dit gebied niet ook zo perfect was. Ik stelde een training voor en dat wilde ze wel.

Ik vroeg haar een beetje bij mensen vandaan te gaan staan zodat de hond niet iemand dicht bij zich had en ervoor te zorgen dat de riem slap hing. Geen rukken of trekken. Niets zeggen, niets doen, het gewoon aan de hond overlaten. Ik vond een wat vrijwilligers, die zijn er namelijk altijd veel op zulke cursussen, en lede uit wat ik wilde dat er zou gebeuren. Het ging perfect.

De vrijwilliger liep op de hond en eigenaar af, en op het moment dat de hond haar opmerkte, ging ze langzamer lopen en liep in een fraaie bocht van hen vandaan, terwijl ze wegkeek. De hond had zich ondertussen achter de eigenaar verstopt. De vrijwilliger stopte een paar meter zijwaarts van hen vandaan, ging rustig op haar hurken zitten, krabbelde wat aan het gras en zorgde er verder voor volkomen rustig te zijn. Na enkele seconden kwam de hond voorzichtig te voorschijn, naderde de vrijwilliger en maakte contact.

Een combinatie van kalmerende signalen.

Dat was de eerste keer dat de hond vrijwillig contact maakte met een ander mens. We gebruikten nog twee vrijwilligers, en beide keren verliepen even goed. En met duidelijke progressie; de hond verstopte zich niet langer achter de eigenaar wanneer er mensen op hen afkwamen en werd iedere keer blijer en enthousiaster. Hij had helemaal zelf uitgevonden dat je best contact kon hebben – hij had geleerd meester over de situatie te zijn.

De eigenaar had zelf gezien hoe het werkte en het was niet moeilijk om haar naar huis te sturen met een trainingsschema dat ze van plan was te volgen.

Een jaar later kreeg ik een brief van een blije en gelukkige eigenaar, die hond vertellen dat ze een compleet nieuwe hond had gekregen. Hij maakt contact met mensen en is zo sociaal en vriendelijk als een hond kan zijn. Zij en de hond hadden samen een nieuw leven gekregen, en een dankbaardere hondeneigenaar is bijna niet te vinden.

Zo weinig is er dus nodig, als je de signalen die honden als vriendelijk beschouwen kunt zien en wilt toepassen. En als je de hond niet bang maakt met dwang. In dit geval duurde het misschien drie minuten om de houding van de hond ten opzichte van mensen honderdtachtig graden om te draaien.

Voorbeeld IV

Een Tibetaanse Mastif kwam met zijn eigenaar bij mij. Het was een voorzichtige en rustige hond, waar we op het trainingsveld een naar zouden kijken. De eigenaar vroeg de hond met een normale stem om te gaan zitten, terwijl hij zich tegelijkertijd over en naar de hond toe boog. De hond viel onmiddellijk weg, je zou bijna zeggen dat hij psychotisch werd en zich van deze wereld verplaatste naar een innerlijke wereld waar geen kwaad hem kon bereiken.

Deze grote, vriendelijke reuzen met hun diepe bulderende blaf worden heel vaak niet begrepen en iemand had deze hond zo behandeld dat hij uiteindelijk bang was om aanwezig te zijn.

Zo sterk als in dit voorbeeld kom je het zelden tegen, maar het verdwijnen komt vaak in mildere vorm voor. De honden gaan proberen andere dingen te doen, ze doen net alsof ze bezig zijn met iets anders en lopen gestresst rond in plaats van contact te maken met de eigenaar. Ze proberen gewoonweg het angstaanjagende weg te denken door iets heel anders te gaan doen. De “verdwijning” van deze Tibetaanse Mastif was een van de ergste die ik in deze trant heb gezien.

De hond zat daar alleen maar, in zichzelf gekeerd, in de lucht te staren. De eigenaar wilde aan hem trekken, maar dat voorkwam ik. Ik vroeg de eigenaar van de hond weg te gaan. Vervolgens liep ik langzaam op hem af tot ik naast hem was, ging naast hem zitten met mijn voorkant in dezelfde richting als hij en gaapte diep en duidelijk hoorbaar. Na een tijdje ging ik hem met langzame, langzame beweging over zijn borst strelen.

De eigenaar begon te roepen dat ik op moest passen – de hond kon bijten, maar ik vroeg hem stil te zijn. Wanneer je in zo’n situatie brult naar zo’n hond, probeert een commando te geven of aan hem trekt, ja, dan zou hij hebben kunnen bijten. Maar ik gaf hem geen reden om te bijten, en dan bijten honden ook niet.

Ik zat daar 15 tot 20 minuten en toen begon de hond terug op aarde te komen. Hij keek verwonderend rond en vervolgens naar mij. Er was niets bedreigends om hem heen. Toch duurde het enkele minuten voor hij daar heel zeker van was. Toen begon hij me te likken, hij keek me aan, kwispelde en voelde zich veilig.

Naderhand was hij volkomen weg van mij. Ik zou alles met hem hebben kunnen doen en hij zou dat accepteren. Toen ze een tijdje later weer met hem hier waren, wilde hij niet naar huis.

Er is zo weinig voor nodig om de vriendschap en het vertrouwen van een hond te krijgen, en het resultaat kan overweldigend zijn. Je kunt altijd kiezen wat je een hond wilt vertellen – je kunt bedreigend zijn of vriendelijk. Voor mij is die keuze eenvoudig.

Heb je een hond die in zichzelf keert wanneer je boos bent en bij jezelf denk “ik zal hem eens aanpakken”? Is hij bezig met andere dingen en probeert hij er niet te zijn? Dan help je de vertrouwensrelatie niet door te commanderen, gehoorzaamheid te verlangen of door de hond te straffen en aan hem te trekken. Denk daar eens over na, de volgende keer dat je hond “verdwijnt”.

Voorbeeld V

Er zijn veel honden die je je beter herinnert dan andere om verschillende redenen. Een van de honden die ik niet licht zal vergeten is de grote St. Bernardshond die bang was voor andere honden. Hij verstopte zich achter zijn eigenaar, wanneer hij een andere hond in het oog kreeg, ongeacht hun grootte.

Bij zulke gelegenheden gebruikte ik Vesla om precies te weten wat er aan de hand was, en dat deed ik ook die keer. Ze wist altijd wat ze moest doen.

De St. Bernardshond en de eigenaar stonden in het bos aan de rand van de tuin en ik liet Vesla los. Ze houdt van alle honden en mensen, dus ze begon al blij in de richting van de St. Bernard te draven tot ze hem goed in het oog kreeg. Iets in zijn uitdrukking of houding vertelde haar iets en ze remde onmiddellijk haar vaart af.

Langzaam, heel langzaam liep ze op hem af, terwijl ze haar kop van de ene naar de andere kant bewoog. Hij bleef staan, volkomen gefascineerd door wat hij zag en dacht er niet eens aan om zich te verstoppen.

Toen Vesla dichterbij kwam, op zo'n 6 tot 7 meter, nam ze de speelhouding aan en bleef zo staan tot de St. Bernardshond hetzelfde deed. Ze drong zich niet aan hem op. Hij was degene die daarna contact met haar legde en ze speelden samen.

Hoe het hierna met hem is gegaan weet ik niet. Helaas zijn heel veel honden al vanaf dat ze pup waren te slecht gesocialiseerd met andere honden. Pups moeten op jonge leeftijd allerlei honden ontmoeten zolang dit pups, jonge honden of aardige volwassen honden zijn. En dat zijn ze bijna allemaal. Slechts enkele hebben slecht gedrag ten opzichte van pups aangeleerd en dan moeten de pups worden ontzien. Het zal ze anders alleen maar bang maken.

We helpen onze jonge honden niet in het minst door ze te beschermen tegen andere honden. Het is weliswaar mogelijk om een slechte start later weer te herstellen, maar het is veel moeilijker. Bovendien kan het zoveel zorg en inzet van de eigenaar vragen dat niet iedereen dit volhoudt. Sociale omgang met andere honden in de hele opgroeiperiode is de beste training die je je hond kunt geven.

Stress bij honden

Wij mensen hebben stresshormonen nodig. We hebben er een bepaalde hoeveelheid van nodig om fit te zijn, om te kunnen werken en voldoende energie te hebben om een keer iets extra's te kunnen doen. Soms krijgen we echter te veel stresshormonen. We bevinden ons dat in een situatie die ons bang, opgewonden of boos maakt. Dan kan het zijn dat er een beetje te veel hormonen in ons rond razen. We zijn "gestresst".

Mensen kunnen gestresst raken van ongelukken, bijna-ongelukken en in veel verschillende situaties, maar vooral in situaties waarvan we voelen dat we ze niet aankunnen. Mensen kunnen bijvoorbeeld bang worden wanneer ze auto rijden op een gladde weg. Ze krijgen behoorlijke hartkloppingen en worden misschien zo bang dat ze niet meer durven te rijden. Als ze echter geleerd hebben hoe het kan zijn als ze zich meester van de situatie voelen, worden ze niet langer even bang of "gestresst" in zo'n situatie. Mensen die er niet aan gewend zijn om voor groepen te praten, krijgen een snellere hartslag en zweethanden en vergeten bijna wat ze moeten zeggen als ze eenmaal aan de beurt zijn om hun praatje te houden. Ze voelen dat ze de situatie niet meester zijn. Er zijn veel manieren om te leren hoe je zulke dingen wel kunt beheersen. Je kunt je bijvoorbeeld zo goed voorbereiden dat je heel zeker weet wat je moet zeggen. Als je de stof uit de hoofd kent, zal de stress niet zo groot zijn. Je weet dat je het onderwerp beheerst.

We raken ook gestresst door angst, onzekerheid en door allerlei gebeurtenissen die opwinding met zich mee brengen, leuke gebeurtenissen, maar ook minder leuke. Honden raken om dezelfde redenen gestresst als wij mensen. Ze raken gestresst in situaties waarvan ze voelen dat ze ze niet beheersen. Ze raken gestresst door pijn, bedreigingen of gevoelens van onbehagen wanneer wij boos of gewelddadig worden. Ze kunnen ook gestresst raken van opwinding, zoals wanneer sommige reuen een loopse teef ruiken. Veel wandelen, gooien met ballen, tekeer gaan en spel veroorzaakt stress. Honden die door andere geplaagd worden, die er niet tegen kunnen om alleen te zijn en vele, vele andere situaties waaraan ze zelf niets kunnen veranderen. Ze zijn geen meester over de situatie waarin ze zich bevinden.

Wanneer honden gestresst beginnen te raken, kunnen ze dat op veel manieren laten zien. Als het om stress gaat die door de omgeving wordt gecreëerd, kun je dat vaak duidelijk zien omdat ze al heel snel kalmerende signalen vertonen om de omgeving en/of zichzelf te kalmeren. Als je er goed in bent geworden om kalmerende signalen bij honden te zien, zou je in kunnen springen en iets aan de stressveroorzakende situatie voor je hond kunnen doen.

Naarmate de stress toeneemt, zullen de signalen sterker worden. En wanneer de kalmerende signalen niet langer werken zal de hond uiteindelijk beginnen met het geven van afstandvergroterende signalen, hij gaat proberen weg te komen of zal zich tenslotte verdedigen. Het is nooit nodig om het zo ver te laten komen.

Observeer je hond, merk op wanneer de kalmerende signalen gevertellen dat je hond gestresst begint te raken en help hem uit de situatie. Op tijd tussenbeide komen om deze ontwikkeling te stoppen is belangrijk.

De stressvolle reis van de fokker naar het nieuwe huis.

Een ander feit is dat honden die vaak gestresst zijn en bijna met een chronisch te hoog stressniveau rondlopen, fysieke problemen krijgen zoals allergieën (stressallergie), spijsverteringsproblemen (“herdermagerte” is een bekend begrip) en hartproblemen – net als wij mensen.

Ik werk veel met honden die uitvallen naar mensen of honden en die zich in veel situaties agressief gedragen. Deze agressiviteit, die vaak gebaseerd is op een continue te hoog stressniveau, wordt veroorzaakt omdat de verdedigingsmechanismen van een hond vaak veel sneller geactiveerd worden door stress. Ze worden bovendien veel heftiger in hun reacties.

Wanneer een hond een te hoog stressniveau heeft vanwege voortdurende boze commando's, te hoge eisen op te jonge leeftijd, boosheid en agressie van de kant van de eigenaar, is dit een hond die een hoge mate van verdediging in zich heeft. Het is de hond die dit vaak laat zien in de vorm van uitvallen en agressie naar mensen en andere honden.

Honden leren door associatie. Wanneer er aan de riem getrokken of geschreeuwd wordt, wanneer de hond moet afgaan of andere onbehaaglijke zaken moet doen wanneer hij een andere hond ziet en misschien van pure ijver en blijdschap (in ieder geval in het begin) een beetje blaft, zal deze hond al snel andere honden gaan associëren met boosheid, pijn en een onbehaaglijk gevoel. Hij zal in de loop van korte tijd bang worden voor of agressief tegen andere honden.

Conclusie?

Mijn conclusie is dat er geen enkele reden is om te straffen, om geweld, boosheid of bedreigingen te gebruiken naar een hond toe. Het maakt de hond gestresst. De stress kan een hond ziek maken. Hij kan agressief worden naar mensen of andere honden en kan tenslotte zo ver komen dat hij iemand bijt ter zelfverdediging.

In de loop van de afgelopen 10 tot 12 jaar heb ik zo'n 700 tot 800 honden per jaar getraind. Sommige jaren meer dan 1000. Ik heb geen nauwkeurige statistieken van dit materiaal, maar je ziet een duidelijke trend bij deze honden. Ten minste 1/3 heeft stressproblemen, 1/3 heeft angstproblemen en de rest is te verdelen over verschillende dingen, van trekken aan de riem tot agressie.

Wanneer je gaat proberen om problemen op te lossen heeft het geen zin om de symptomen te behandelen, je moet de oorzaak vinden. Het is daarom ook zo absoluut verkeerd om spuitflesjes, antiblafhalsbanden en andere remedies te gebruiken tegen blaffen als je überhaupt niet weet waarom de hond blaft en wat voor soort geblaf het is. We moeten de oorzaken aanpakken, niet de symptomen.

Kijk naar je eigen hond. Vind de reden waarom je hond gestresst, bang of boos is. Door kritisch naar jezelf te kijken en naar de omgeving die je jouw hond beïd, kun je al veel zelf ontdekken. Soms werkt het ook goed om iemand te vragen er vanaf de buitenkant tegenaan te kijken. We zijn vaak blind voor de dingen die zo dicht bij ons liggen.

Wat maakt een hond gestresst?

- ?? directe bedreiging (van mensen of andere honden)
- ?? geweld, boosheid, agressie in de omgeving
- ?? rukken aan de riem, een strak staande riem
- ?? te hoge eisen bij de training en in het dagelijkse leven
- ?? te veel beweging voor een jonge hond
- ?? te weinig beweging en activiteit
- ?? honger, dorst
- ?? geen behoefte mogen doen, wanneer hij nodig moet
- ?? kou lijden of het te warm hebben
- ?? pijn of ziekte
- ?? te veel ruzie
- ?? eenzaamheid
- ?? schokkende gebeurtenissen
- ?? te veel opgewonden spel met ballen, stokken of andere honden
- ?? plotselinge veranderingen, vaak verhuizen

Hoe kun je stress bij een hond identificeren?

- ?? hij vindt geen rust, rusteloos
- ?? overreactie op dingen (bijvoorbeeld de deurbel)
- ?? gebruik van kalmerende signalen
- ?? krabben
- ?? zichzelf likken of bijten, op voorwerpen knagen
- ?? blaffen, huilen, piepen
- ?? diarree
- ?? slechte geur, zowel van mond als van lijf
- ?? stramme spieren – plotseling roos
- ?? rillen
- ?? verandering van oogkleur
- ?? achter eigen staart aanjagen
- ?? harde vacht
- ?? ongezond uiterlijk
- ?? hijgen
- ?? slechte concentratie
- ?? trillen
- ?? slechte eetlust
- ?? vaker plassen dan normaal
- ?? allergie en andere huidproblemen
- ?? fixatie op dingen – lichtstralen, vliegen enz.
- ?? lijkt nerveus
- ?? agressief gedrag
- ?? reactie-overdracht/afreageren

Wat kunnen we doen om de stress bij de hond te verminderen?

Het is niet echt mogelijk hier een standaard recept voor te geven. Het is geheel afhankelijk van de oorzaak voor de stress.

Maar dit zijn echter enkele basis ideeën:

- ?? veranderingen van de omgeving rond de hond
- ?? verandering van routines
- ?? stoppen met het gebruik van straf, boosheid, harde methodes, rukken aan de riem
- ?? onszelf trainen om kalmerende signalen beter te zien en ze te gebruiken
- ?? ervoor zorgen dat wordt voldaan aan de dagelijkse behoeften van de hond, voldoende naar buiten en geen honger of dorst
- ?? probeer een balans te vinden voor beweging en activiteit, moet het meer of juist minder zijn
- ?? laat de hond zo veel mogelijk een deel van de roedel zijn. Ga niet zelf gezellig in de woonkamer zitten terwijl de hond in de gang moet liggen. Leg de hond niet buiten als je zelf binnen bent. Honden zijn roedeldieren en hebben er behoefte aan om met hun roedel samen te zijn.

Angst kan maken dat een hond meer gestresst raakt. Stress activeert verdediging, wat er op haar beurt voor zorgt dat de hond nog banger wordt. We moeten deze vicieuze cirkel doorbreken om verder te komen. Begin aan een betere manier door alle geweld, straf, boosheid en agressie ten opzichte van de hond te stoppen. Ga kalmerende signalen gebruiken en neem een vriendelijker houding aan. Je hond zal het begrijpen en je antwoord geven. Hij zal zich beter voelen vanwege je nieuwe houding.

En zich beter voelen is een goede start van een nieuw leven.

Mee op vakantie?

Jouw eigen keuze

Het is natuurlijk prima om te lezen over kalmerende signalen, maar ik zou toch vooral willen dat iedereen erop uitgaat en begint met observeren.

De mensen die dit al hebben gedaan, vertellen me vaak hoe veel beter ze hun honden begrijpen en hoeveel beter ze hun honden kunnen helpen. Ze voelen zelf dat ze een betere relatie met hun honden hebben en vaak vinden ze dat het fantastisch spannend en leuk is om te observeren wat honden allemaal doen om conflicten op te lossen.

Ik hoop daarom dat je zult gaan observeren, dat je je hond beter gaat begrijpen en op die manier dichterbij het perfecte samenzijn tussen hond en eigenaar komt.

Tot nu toe heeft veel van dit samenzijn uit eenrichtingsverkeer bestaan; wij verlangen iets en de hond moet het uitvoeren. Dat is niet voldoende voor mensen die een relatie met hun hond willen hebben, een echt samenzijn.

Het is wellicht niet voldoende om hun taal te begrijpen, maar het is in ieder geval een grote stap in de juiste richting. Bedenk dat je iedere keer dat je in de buurt van een hond bent, een keuze hebt; je kunt dreigen of je kunt kalmeren. Er is geen enkele, absoluut geen enkele, verontschuldiging om een hond te bedreigen en bang te maken. Honden zijn overlevers. Ze verdedigen zich wanneer ze bedreigd worden. Sommige zullen vluchten, andere zullen aanvallen. Ongeacht de reactie die de hond geeft, jij hebt een fout gemaakt. Dat had je kunnen voorkomen.

Door een hond te vertellen dat je vriendelijk bent, kun je onmiddellijk zijn vriend worden. Hij kan zich in ieder geval onspannen voelen in jouw aanwezigheid. Het kan je hele instelling naar honden veranderen wanneer je stopt met dreigen en ervoor kiest om te gaan kalmeren. Je hebt altijd een keuze.

Ongeacht de hond, de situatie of gebeurtenis heb je altijd de keuze hoe je je wilt gedragen ten opzichte van de hond die tegenover je staat. Dan kunnen superkleine veranderingen zijn zoals bijvoorbeeld wegstaren in plaats van staren, je een klein beetje wegdraaien in plaats van je hele voorkant tegenover de hond te zetten, in een bochtje lopen in plaats van recht op de hond afgaan of je tempo te verminderen. Alles wat je in dit boek hebt gelezen kun je gebruiken om je hond iets te vertellen.

Praktische tips

Wanneer je het commando zit of af traint met je hond, moet je opletten dat je niet over de hond heen of naar de hond toe buigt. Buig in plaats daarvan door je knieën en keer misschien je zij naar de hond toe.

Buig niet naar een hond toe die naar je toe komt. In de meeste gevallen zal de hond je dan voorbij lopen in plaats van naar je toe. Sta rechtop, draai je zij naar de hond toe, dan is de kans veel groter dan hij bij je komt.

Ruk niet aan de riem. Dat doet pijn en het is ook fysiek schadelijk. De hond zal bovendien proberen van je weg te komen, van je weg te kijken, langzamer gaan lopen enz. Hou de riem slap, klap op je dij, verander van richting en beloon de hond wanneer hij je volgt. Omhels een hond niet en hou hem niet vast. Hij kan hier weliswaar aan wennen en dit accepteren, maar dat moet hij wel eerst leren.

Allerlei oefeningen kunnen op veel manieren aangeleerd worden. Er zijn altijd manieren die minder bedreigend zijn dan andere. En bedenk dat je die keuze altijd hebt.

In wens iedereen een spannende tijd met het ontdekken van de taal van honden. Ontdek het ongelofelijk conflictvermijdende vermogen dat honden hebben. Zie hoe kundig ze zijn in het kiezen van signalen, hoe ze elkaar helpen en hoe snel ze reageren. Honden zijn gewoon wonderen van communicatie en samenwerking en we kunnen veel van ze leren.

Mijn leven is compleet veranderd sinds de dag dat ik zag hoe het werkte en misschien nog meer sinds de dag dat ik ontdekte hoe ik het zelf kon gebruiken. En ik ben niet alleen. Hondeneigenaren over de hele wereld geven me hier bijna dagelijks terugkoppelingen over.

Welkom in de wereld van de hondentaal. Ik hoop dat je dezelfde ervaringen zult hebben die ik heb gehad en nog steeds heb. Jullie honden verdienen het!

Turid en Saga

Literatuur

Crisler, LoisL Arctic Wild. New York. Harper and Brothers. 1957

Fox, Michael: The soul of the wolf. Florida. Krieger. 1987

Hallgren, Anders: Lexikon I Hundspråk, Köping, Zweden, Jycke-Tryck AB 1986

Hallgren, Anders: Hundens gyllene regler. Vagnhärad, Zweden. Jycke-Tryck AB 1988

Klinghammar, Erich: Applied Ethology: Some basic principles of ethology and psychology

Indiana, North American Wildlife Foundation, 1992

Lorenz, Konrad: Man meets dog. London, Methuen 1954

Mech, L. David: The Wolf; the ecologie and behavior of an endangered species. Minnesota, University of Minnesota Press 1981.

Tudig Rugaas

Runt haar eigen hondenschool, Hagan Hundeskole, en werkt full-time met honden. Turid is begonnen met het trainen van een eigen hond en deed op wedstrijdniveau mee aan gehoorzaamheid en 'bruks', een Scandinavische training voor de hond als werkdier. Ze heeft zich bezig gehouden met reddingshondenwerk en vele andere zaken. Heeft haar instructeursdiploma behaald en was zo'n 20 tot 30 jaar geleden een periode lang instructeur bij een aantal hondenverenigingen. Ze kon het op een gegeven moment echter niet meer eens zijn met de vastomlijnde opzet van de cursussen en is in de jaren 80 eigen cursussen gaan geven.

Aan het eind van de jaren '80 heeft Turid de eenjarige instructeursopleiding gevolgd aan de Groruddalen Dyreklinikk, waarna ze is gaan werken aan een project om eenvoudigere en betere methoden te vinden voor een aantal oefeningen. Samen met collega, Ståle Ødegaard, is ze in die tijd ook een groter, uitvoeriger project gestart om kalmerende signalen van honden in kaart te brengen. Het resultaat was een diaserie met een lezing en video.

In 1992 is Turid naar Canada gereisd voor de grote Animals and Us conferentie en maakte daar kennis met een aantal hondentrainers. Daarvan waren er meerdere geïnteresseerd in het project over kalmerende signalen. Turid begon vanaf dat moment uitnodigingen uit het buitenland te krijgen. De laatste jaren is de belangstelling zo overweldigend dat ze thuis gestopt is met het geven van cursussen. Zo'n 13 tot 15 reizen naar het buitenland laten namelijk niet veel ruimte over voor veel andere zaken. Aanvullend op deze reizen concentreert Turid zich nu op de opleiding van hondentrainers en geeft adviezen om de problemen die mensen met honden hebben op te lossen.

Homepage Turid Rugaas:
www.turid-rugaas.no